

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Michal Kulovaný

Ochrana hranic EU – historie a současnost

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Ing. Jan Zelinka

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2013–2016

BACHELOR THESIS

Michal Kulovaný

EU border protection – history and present

Prague 2016

The Bachelor Supervisor: PaedR. Ing. Jan Zelinka

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Michal Kulovaný

Poděkování

Děkuji panu PaedDr. Ing. Janu Zelinkovi za odborné vedení mé bakalářské práce, za pomoc a rady, které mi pomohly při jejím zpracování.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá problematikou ochranou hranice Evropské unie. Rozebírá právní aspekty ochrany a ostraha hranic Evropské unie. Práce obsahuje vymezení pojmů hranic a možnosti jejich ochrany. Následně je věnována pozornost spolupráci v rámci Evropské Unie v oblasti vytváření prostoru svobody, bezpečnosti a práva ve vztahu k zabezpečení vnějších hranic Evropské unie a států schengenské spolupráce. Poznatky z teoretické části jsou prakticky využity v dotazníkovém šetření. To je v závěru vyhodnoceno formou tabulek a grafů.

Klíčová slova

Evropská unie, Frontex, ochrana hranic, ostraha hranic, pohraniční stráž, Schengenský prostor, vnější hranice.

Annotation

This thesis deals with the issue of protecting the borders of the European Union. Discusses the legal aspects of the protection and surveillance of EU borders. Work contains definitions of borders and the possibility of their protection. Subsequently, attention is paid to cooperation within the European Union in the area of freedom, security and justice in relation to the security of the external borders of the European Union and countries of the Schengen cooperation. The theoretical part is practically used in the survey. That is the conclusion evaluated in tables and graphs.

Keywords

European Union, Frontex, border protection, border surveillance, border guards, Schengen area, outer border.

OBSAH

ÚVOD.....	9
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 HRANICE A JEJÍ OCHRANA.....	11
1.1 Definice hranice	11
1.2 Ochrana hranic	13
1.3 Pohraniční stráž.....	15
2 HRANICE EVROPSKÉ UNIE.....	20
2.1 Pozemní hranice EU	20
2.2 Mořské hranice EU	21
2.3 Vzdušná hranice EU	22
2.4 Extraterritorializace kontroly hranic EU	23
3 VZNIK LEGISLATIVNÍHO RÁMCE OCHRANY HRANIC EU	24
3.1 Vznik schengenského systému	24
3.2 Schengenský hraniční kodex	26
3.3 Schengenský acquis o vnějších hranicích	28
4 AGENTURA FRONTEX	30
4.1 Vznik Frontexu	30
4.2 Organizace agentury Frontex.....	32
4.3 Jednotka rychlého nasazení RABITs	33
5 EVROPSKÝ SYSTÉM OCHRANY HRANIC.....	35
5.1 Vznik EUROSURu	35
5.2 Činnost EUROSURu	36
5.3 Bezpilotní prostředky a EUROSUR	36

PRAKTICKÁ ČÁST	38
6 VYBRANÉ STÁTY EU A OCHRANA SPOLEČNÝCH HRANIC EU.....	38
6.1	Polská hranice 38
6.2	Polská pohraniční stráž – Straż Graniczna 39
6.3	Úkoly SG na ochranu hranic..... 41
6.4	Speciální jednotka SG „Feniks“ 42
6.5	Slovenská hranice 43
6.6	Úrad hraničnej a cudzineckej polície PPZ..... 43
6.7	Úkoly ÚHCP na ochranu hranic 44
6.8	Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii..... 47
6.9	Zásahová jednotka ÚHCP 47
6.10	Dobrovoľný strážci poriadku 48
6.11	Komparace polské SG a slovenské ÚHCP 48
6.12	Prostředky pro ochranu hranic EU společné pro vybrané státy..... 52
7 VÝZKUM	55
7.1	Metoda výzkumu 56
7.2	Výsledky výzkumu 56
7.3	Dílčí závěry dotazníkového šetření..... 71
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	76
SEZNAM ZKRATEK	82
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	84
SEZNAM PŘÍLOH.....	86

ÚVOD

Ostraha hranic Evropské unie (EU) je tématem mé bakalářské práce, které jsem si vybral nejen pro jeho aktuálnost, ale i pro jeho zajímavost. Spočívá ve velké rozmanitosti přístupů k ochraně hranic, a to po stránce legislativní, technické, ale i budováním efektivních sborů pohraniční stráže. Ostraha hranic patří k bezpečnostně citlivé problematice, která v minulosti a jistě i v přítomnosti je důvodem k politickým střetům, které mohou přerůst ve válečný konflikt. Tradičně totiž představuje citlivé politické otázky související s výkonem k zachování suverenity národních států. Proto se neustále ozývají hlasy volající k přísnému přístupu k této problematice a nutnosti široké spolupráce všech bezpečnostních sborů.

Mediálně jde o zajímavé téma, které souvisí s rozsáhlou migrací do Evropy. V této bakalářské práci se nebudeme zabývat migrací jako takovou, ale čistě bezpečnostním aspektem ochrany hranic. Efektivní ochrana hranic Schengenského prostoru se stává hlavní otázkou pro zachování integrity EU, protože k základní funkci EU je zajistit trvalý rozvoj občanské společnosti, což není možné bez zajištění bezpečného prostoru, na který EU vynakládá nemalé prostředky a úsilí. Kroky na ochranu hranic nesměřují jen k upevnění samotné hranice, ale i řešení problémů, které jí ohrožují. To v praxi znamená politické kroky mimo oblast Unie v regionech, odkud by potenciální hrozba mohla přijít.

Zároveň si musíme uvědomit, že zájem a prvotní impuls vzniku Schengenského prostoru směřoval k potřebě odstranit zbytečné překážky v přeshraniční hospodářské spolupráci. Vzniká tak rozpor v otázce tržní ekonomiky a bezpečnosti ochrany hranic.

Bakalářská práce se dělí na dvě části, teoretickou a praktickou. Část teoretická má pět kapitol, v kterých si v souhrnných informacích osvětlíme činnosti směřující k ochraně hranic EU. Tato práce si dále klade za cíl vymezení základních pojmů a přiblížit činnost EU na ochranu svých hranic.

V následujících kapitolách teoretické části se seznámíme s typologií hranice a ochranou hranic. Dále si přiblížíme funkci pohraničních stráží. V dalších kapitolách si přiblížíme konkrétní aspekty ochrany hranic EU. Historii vzniku Schengenského prostoru až

po popis, jak vypadá dnešní hranice EU. V kapitole o agentuře Frontex si osvětlíme vznik této čistě evropské agentury. Její činnost, organizaci a postupy při koordinaci hraničních sborů EU. EUROSUR uzavírá první teoretickou část bakalářské práce.

V praktické části bakalářské práce budou komparovány pohraniční jednotky Polské republiky označované jako Straż Graniczna s Úradem hraničnej a cudzineckej polície PPZ Slovenské republiky. Komparace se pro lepší obraznost znázorní v tabulce a následně bude okomentována.

Dále bude následovat výzkum, jehož cílem bude zjistit, jak občané ČR vnímají ochranu vnější hranice Schengenského prostoru a jeho ochranu. Výzkum proběhne na základě dotazníkového šetření. Pro tento účel se vypracují jednoduché otázky směřované k občanům měst Heřmanova Huť, Náchod a Praha. Na závěr budou shrnuty veškerá získaná data do grafů a tabulek s komentářem a vyvozené závěry k hypotézám stanovených v úvodu výzkumu. Zpracovaná data vytvoří informace, které by mohly sloužit pro další výzkum nebo zpracování pro vytvoření publikací, kterých je bohužel v České republice velice málo.

Na úplný závěr bakalářské práce bude uveden seznam literatury, zdrojů, obrázků, grafů a příloh.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HRANICE A JEJÍ OCHRANA

V této úvodní kapitole se budeme věnovat definicím hranice a jejím typům podle geografického položení státní hranice. Dále ve své práci vysvětlím některé důležité pojmy z oblasti ochrany státních hranic.

1.1 Definice hranice

Mezinárodní právo se zakládá na územní suverenitě a svrchovanosti států.¹ To znamená, že suverénní stát může ovládat určité teritorium na zemském povrchu.² Toto teritorium ohraničuje hranice státu. Konkrétní hranici můžeme definovat jako prvek státu, kde se uplatňuje státní moc.³ Hranice jsou tak spojovány s výkonem státní suverenity a představují politicky velmi citlivý aspekt.⁴ Představují přirozený demarkátor oddělující národní státy a ovlivňují ekonomický a politický vývoj na různých stranách hranice.⁵ Státní hranice mají základ v mezinárodně-právních dokumentech, které jsou mezinárodními smlouvami, především bilaterálními.⁶ Pro příklad definice hranice můžeme použít předpis č.312/2001 Sb., O státní hranici: „§ 2 (1) *Státní hranice oddělují výsostné území České republiky od území sousedních států jak na zemském povrchu, tak svislým směrem ve vzdušném prostoru i pod zemským povrchem, v nadzemních i podzemních stavbách a zařízeních. Státní hranice jsou stanoveny*

¹ PIROŠ, P. Princíp ochrany a neporušiteľnosti štátnych hraníc. *E-polis.cz* [online]. 22.9.2014 [cit. 2015-10-18]. ISSN 1801-1438. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/princip-ochrany-a-neporusitelnosti-statnych-hranic.html>

² RIEGL, M. *Proměny politické mapy po roce 1945*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4111-6.

³ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

⁴ Tamtéž, s. 27.

⁵ NEWMAN In: HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

mezinárodní smlouvou nebo ústavním zákonem. Polohu státních hranic lze určit z hraničního dokumentárního díla nebo z vyznačení průběhu státních hranic v terénu.

(2) Hraniční dokumentární dílo je soubor geodetických a popisných údajů o státních hranicích. Obsah a forma hraničního dokumentárního díla jsou stanoveny mezinárodní smlouvou.

*(3) Čáru státních hranic tvoří souvislá množina bodů, které určují průběh státních hranic na zemském povrchu a jejichž polohu lze určit z hraničního dokumentárního díla. (5) Hraničním vodním tokem je tok, kterým podle mezinárodní smlouvy probíhá v podélném směru čára státních hranic.*⁷

Schengenský hraniční kodex rozděluje a definuje hranice vnitřní a vnější:

- vnitřní hranice: společné pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic, letiště členských států pro vnitřní lety, námořní, říční a jezerní přístavy členských států pro pravidelná trajektová spojení.
- vnější hranice: pozemní hranice členských států, včetně říčních a jezerních hranic, a jejich námořní hranice a letiště, říční přístavy, námořní přístavy a jezerní přístavy, pokud nejsou vnitřními hranicemi.⁸

Jako další můžeme použít třidimenzionální dělení na hranice – pozemní, námořní a vzdušné. V bezpečnostní terminologii také jako hranice: zelená, modrá a bílá.⁹

Každý typ hranice má různou náročnost na ochranu. Bílá je v podstatě nejsnadnější pro jasná místa překročení hranice (letiště). Zelená naopak představuje nejnáročnější činnost pohraniční stráže pro svou snadnou prostupnost v podstatě po celé své délce (členitost terénu).

⁶ VIKTORYOVÁ, J. a kol. *Metodika vyšetřovania násilného prekročenia štátnej hranice, prevádzachstva a nedovoleného prekročenia štátnej hranice*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2012. ISBN 978-80-8054-536-9.

⁷ Předpis č. 312/2001 ze dne 8.8.2001 Sb. Zákon o státních hranicích a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státních hranicích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 120. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-312>.

⁸ EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* [online] 13.4.2006 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:EN:PDF>

⁹ FRONTEX. *Frontex at a Glance Frontex publication*. 2015. ISBN 978-92-95205-03. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/General/Frontex_at_a_Glance.pdf

Modrá představuje náročnou koordinaci námořních a vzdušných sil a její překonání představuje nejnebezpečnější cestu.

Hranice je velmi složité „prostředí“, kde dochází ke konfrontačnímu styku celé řady aktérů a jejich střetu zájmů. Místo ekonomického a politického prostředí i jako místo kriminálního napětí mezi legálními a nelegálními skupinami a strážci hranic. I když v některých částech světa hranice ztratily funkci bariéry, přesto zůstávají ukazatelem státní suverenity.¹⁰

1.2 Ochrana hranic

Ochrana hranic podle Komise Evropského společenství (KES) zavedla Příručku pohraniční stráže: „... je činnost vykonávaná na hranici výhradně jako reakce na záměr překročit tuto hranici nebo na samotné překročení této hranice, a to bez ohledu na jakékoli jiné důvody, sestávající z hraničních kontrol a z ostrahy hranic.“¹¹

K pochopení rizik spojených s ochranou hranic je potřeba identifikovat klíčové hrozby. Cílem je zabránit nedovolenému překračování hranic, přeshraniční trestné činnosti a přijímat opatření proti osobám, které překročily hranice nezákonně.¹² Konkrétní hrozby, které představují ohrožení bezpečnosti hranic, mimo jiné jsou neoprávněné migrace, k přeshraniční kriminální činnosti patří například pašování drog, zbraní a dalšího nebezpečného materiálu (nebezpečný odpad apod.) a také nelegální přechod hranic spojený s teroristickou hrozbou.

¹⁰ POLNER, M. Coordinated border management: from theory to practice. *World Custom Journal* [online]. 2011, volume 5, number 2. [cit. 2015-10-19]. ISSN 1384-6715. Dostupné z: http://www.worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2011/2/WCJ_Volume_5_Number_2.pdf

¹¹ RADA EU. *Doporučení Komise, kterým se zavádí Praktická příručka pro příslušníky pohraniční stráže (schengenská příručka) pro použití příslušnými orgány členských států při výkonu hraniční kontroly osob* [online]. 6.11.2006 [cit.2015-10-19] Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2015010%202006%20INIT>

¹² PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

Obrázek 1: Schématické znázornění ochrany hranic a hraničních hrozeb

Zdroj¹³

Z grafického znázornění můžeme vidět, jak se jednotlivé hrozby překrývají. To znamená, že například kriminální činnost související s pašováním drog nebo nelegálního zboží se může rozšířit o převaděčství, které je spojeno s nelegální migrací. Tak teroristé mohou využít pašerácké trasy nebo samotné převaděče k proniknutí do cílového státu. Takový příklad můžeme uvést s nedávné minulosti: „... na potvrzení jména Ahmeda Almuhameda se oficiálně čeká. Podle The Mail Online a srbských listů Blic měl u sebe muž falešný syrský doklad. Srbské ministerstvo vnitra oznámilo, že osoba, která se prokazovala nalezeným pasem, dorazila 7. října do Srbska přechodem Preševo na hranici s Makedonií a požádala o azyl. Jde prý o tutéž osobu zaregistrovanou 3. října v Řecku a podle ministerstva nešlo o člověka hledaného Interpolem.“¹⁴

Ochrana hranic je o velmi vyváženém přístupu v jisté míře změkčování kontrol a potřebám zabránění výše zmíněným hrozbám. Jako jeden z efektivních přístupů lze jmenovat takzvanou integrační ochranu hranic. Tato forma ochrany tzv. Security sector

¹³ Autor práce, 2016 (vlastní zpracování).

¹⁴ ČESKÁ TELEVIZE. *Francouzská policie hledá muže spojeného s útoky. V sobotu už ho krátce zadržela* [online]. © 16.11.2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1619345-francouzska-policie-hleda-muze-spojovaneho-s-utoky-v-sobotu-uz-ho-kontrolovala>

reform (SSR) zahrnuje podíl celého bezpečnostního sektoru na ochraně hranic.¹⁵ Kromě pohraniční policie se aktivně podílí další aktéři jako armáda zpravodajské služby a další národní autority.¹⁶

1.3 Pohraniční stráž

Ochranu provádí podle KES: „*příslušníci pohraniční stráže, kteří jsou veřejnými činiteli v souladu s vnitrostátními právními předpisy přiděleni na hraniční přechody nebo na hranice, nebo do bezprostřední blízkosti takové hranice a kteří plní úkoly ochrany hranic v souladu s právními předpisy státu, který má na ochraně zájem.*“¹⁷

K těmto úkolům patří zejména:

- kontrola osob, vozidel a cestovních dokladů;
- kontrola a dohled nad dodržováním předpisů vízového režimu;
- kontrola přepravy zakázaných, nebezpečných nebo podléhajících registraci druhů zboží a materiálu;
- preventivní dohled nad kontrolou zboží a materiálu převáženého přes státní hranici zda nedochází k obcházení celní kontroly;
- vyšetřování kriminálních případů souvisejícími s trestnou činností proti státní hranici.

Kromě svěřených úkolů by měli příslušníci pohraniční stráže dodržovat určité povinnosti, jako například Komise Evropských společenství (KES) doporučuje ve své Praktické příručce pro příslušníky pohraniční stráže: „... *musí při výkonu svých úkolů plně respektovat lidskou důstojnost a nesmí nikoho diskriminovat na základě pohlaví, rasového nebo etnického původu, náboženského vyznání nebo světového názoru, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace. Veškerá opatření přijatá při plnění těchto úkolů musí být přiměřená cílům, které tato opatření sledují. Příslušník*

¹⁵ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ RADA EU. *Doporučení Komise, kterým se zavádí Praktická příručka pro příslušníky pohraniční stráže (schengenská příručka) pro použití příslušnými orgány členských států při výkonu hraniční kontroly osob* [online]. 6.11.2006 [cit.2015-10-19] Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2015010%202006%20INIT>

pohraniční stráže velící kontrole na hraničním přechodu musí pro provádění účinné ochrany hranic použít odpovídající a dostatečně početný personál. Příslušníci pohraniční stráže musí vždy usilovat o rovnováhu mezi potřebou zajistit hladký přechod hranic osobám, které splňují podmínky vstupu a které představují naprostou většinu cestujících (např. turisté, obchodníci, studenti, atd.), a potřebou zachovat neustálou ostrážitost při odhalování osob představujících nebezpečí pro veřejný pořádek a vnitřní bezpečnost, jakož i možných nezákonných přistěhovalců.“¹⁸

Přístup k profesní činnosti, který doporučuje například EU, se promítá i do etických kodexů pohraničních stráží jednotlivých států. Pro příklad lze uvést etický kodex pohraniční stráže Polské republiky, který mimo jiné vybízí své příslušníky k:

„Důstojník pohraniční stráže je loajální ke své zemi a svému slibu vědom si svých povinností a práv, ve službě dodržuje zákon, je poctivý a poslušný:

I. Má vždy na mysli dobro republiky Polské, jejímu demokratickému systému a bezpečnosti státních hranic, a to zejména:

- 1. Pracuje na základě a v mezích zákona; pamatuje, že jejich akce dávají svědectví o polské pohraniční strážci.*
- 2. Při přijímání opatření má za cíl prohloubení důvěry ve stát a jeho orgány.*
- 3. Veřejný zájem musí být před zájmy vlastními nebo jejich životním stylem; plnění úkolů služby neposkytuje pro vytváření vztahů mezi veřejnými a soukromými zájmy, nepřebírá v tomto ohledu žádný materiální zisk nebo osobní použití.*
- 4. Přísně bojuje proti korupci; to znamená, že se chová způsobem, který nenaznačuje touhu získat materiální výhody při plnění služebních povinností, nepřebírá žádnou odpovědnost v souvislosti s výkonem svých povinností.*
- 5. Respektujeme práva a důstojnosti druhých, jejich kulturní hodnoty, symboly, jazyk, zvyky a tradice; To má smysl pro osobní důstojnost.*

¹⁸ RADA EU. Doporučení Komise, kterým se zavádí Praktická příručka pro příslušníky pohraniční strážce (schengenská příručka) pro použití příslušnými orgány členských států při výkonu hraniční kontroly osob [online]. 6.11.2006 [cit.2015-10-19] Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2015010%202006%20INIT>

II. Provádí povinnosti spravedlivě a nestranně, a to zejména:

- 1. Pracuje pilně a snaží se dosáhnout co nejlepších výsledků, vedený úsudky a iniciativou při plnění úkolů.*
- 2. Udržuje profesní vztahy založené na sdílené odpovědnosti, spolupráci a vzájemné úcty; je loajální k Pohraniční strážní a svým nadřízeným.*
- 3. Nevyhýbá se odpovědnosti za své činy.*
- 4. Pečuje o svěřený veřejný majetek a spravuje je racionálně.*

III. Pohraniční stráž důstojníků v době výkonu služby a poté:

- 1. Postupuje takovým způsobem, aby to neohrozilo dobré jméno pohraniční stráže a jeho úředníků; udržuje v tajnosti všechny záležitosti, které by mohly poškodit dobré jméno služby nebo dobrého jména ostatních.*
- 2. Ve jménu polského národa neprojevuje se ve veřejném mínění. Nechová politické sympatie, nezúčastňuje se stávek, nevytváří a není zapojen do činnosti politických stran.*
- 3. Nevyužívá žádnou aktivitu, která je v rozporu s úředními povinnostmi.*¹⁹

Pohraniční strážníci spadají v jednotlivých státech pod ministerstvo vnitra, obrany a ministerstvo financí. Jednotky pobřežní strážníci mohou organizačně patřit pod ministerstvo námořnictví. Většinou je to na základě bezpečnostních zvyklostí jednotlivých států. Jako příklad mohu uvést pět států s rozlišnou organizační strukturou zařazené pod působnost různých ministerstev:

Česká republika: Služba cizinecké policie je nedílnou součástí PČR. Její působnost je pro celou Českou republiku, plní úkoly podle zákona o Policii České republiky. Je specializovaná jednotka PČR, zejména provádí tyto úkoly: vstup a povolení k pobytu cizinců, kontrola o uložení represivní opatření na imigranty, boj proti nelegální migraci, nelegální zaměstnávání, účast na vyšetřování trestných činů aktivit (spáchaných v souvislosti s nelegálním přechodem státní hranice a přeshraniční trestné činnosti), plnění závazků směřujících z mezinárodních smluv, spolupráci s dalšími útvary Policie ČR a oprávněných orgánů jiných státních správ.

¹⁹ STRAŻ GRANICZNA. *Etyka straze granicznej* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-/nabor_do_sluzby/etyka_sg

Ředitelství služby cizinecké policie zabezpečuje správu, metodiku a kontrolu vůči krajským ředitelstvím Služby cizinecké policie. Spadá pod ministerstvo vnitra ČR.²⁰

Dánsko: Policie v Dánsku, Faerských ostrovů a Grónska tvoří jednu národní sílu spadající pod jednotné velení. Policejní okresy provádějí hraniční kontroly na dánských hranicích pod dohledem a na odpovědnost národní policie dánské. Patří pod Ministerstvo spravedlnosti.²¹

Nizozemsko: Marechaussee je policejní organizace s vojenským statusem spadající pod jurisdikci Ministerstva obrany, ale většinou pracují pro Ministerstvo bezpečnosti a spravedlnosti a Ministerstvo vnitra.²²

Švýcarsko: Švýcarská pohraniční stráž je uniformovaná a ozbrojená součást Federální celní správy (FCA). Má tyto strategické úkoly: Cla spolu s výběrem daní a cel z přidané hodnoty, prevence proti pašování a obchodování s narkotiky, zbraněmi, válečným materiálem, nebezpečnými látkami, chráněnými druhy živočichů, pátrání po osobách, zboží, odhalování padělků dokumentů a předcházení mezinárodnímu zločinu. Spadá pod spolkové Ministerstvo financí (FDF).²³

Řecko: Λιμενικό Σώμα (pobřežní stráž)²⁴

Řecká pobřežní stráž byla založena v roce 1919. Provozuje celkem 269 hlídkových člunů a lodí a vlastní i specializovanou leteckou flotilu, složenou z 6 stálých hlídkových letounů a 6 vrtulníků. Organizační příslušností patří pod Ministerstvo námořní a ostrovní politiky.

Ochrana hranic je velmi náročná činnost, která vyžaduje multidisciplinární znalosti z mnoha oborů. Zároveň přesahuje do tří dimenzionálních vrstev. Proto jsou na pohraniční strážce kladeny vysoké nároky spojené s prohlubováním dovedností

²⁰ PČR. *Policie České republiky – Služba cizinecké policie : O nás* [online]. © 2015. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/sluzba-cizinecke-policie.aspx>

²¹ FRONTEX. *National Authorities* [online]. © 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/partners/national-authorities/>

²² KONINKLIJKE MARECHAUSSEE. *Overzicht* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee>

²³ SWISS CUSTOMS ADMINISTRATION. *Information companies* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.ezv.admin.ch/index.html?lang=en>

²⁴ HELLENIC COAST GUARD. *Official website* [online]. © 2011 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.hcg.gr/>

formou kurzů, tréninků a dalšího vzdělávání. Pro příklad vezmeme některé výcvikové kurzy agentury Frontex pro pohraniční strážce členů EU. Jsou to:

- jazyková příprava: zaměřující se na provozní potřeby a související terminologie;
- kurzy zaměřené na detekci padělaných dokumentů;
- výcvik leteckých posádek včetně nočních letů a taktické dovednosti;
- školení pro eskortní lídry při návratových letech;
- školení analýzy rizik.²⁵

²⁵ FRONTEX *Specialised training* [online]. © 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/training/specialised-training>

2 HRANICE EVROPSKÉ UNIE

Evropa má velmi členité pobřeží dlouhé 37 000 km. Má tak vyšší poměr pobřeží k pevnině než jiné kontinenty.²⁶ Evropská unie pokrývá území o rozloze 4 422 773 km čtverečních. Zahrnuje velká pohoří jako Alpy, Pyreneje. Sousedí s devatenácti zeměmi (s výjimkou odtržené Turecké republiky severního Kypru) v Evropě a Africe. Přibližně dvě třetiny vnějších hranic Evropské unie mohou být považovány za „problematické“, protože přes ně vedou tranzitní trasy s drogami, nelegální migrace a další nelegální druhy pašování závadného materiálu. Na rozdíl od mnoha států, Evropská unie nemá centralizovanou strukturu pro správu hranic, stejně jako zajištění k provádění jednotného a rozsáhlého regulačního systému.²⁷

Více se k této problematice přiblížíme v dalších kapitolách. Snahu o správu hranic EU můžeme považovat jako integrální se čtyřstupňovým modelem kontroly.²⁸ Hranice EU dělíme na pozemní, pobřežní nebo také zelené, modré. Samozřejmě musíme brát v úvahu i hranice vzdušné (bílé), které mají své praktické provedení na mezinárodních letištích EU.

2.1 Pozemní hranice EU

Vnější pozemní hranice EU (zelená) má celkem 16 447 km, pokud počítáme i vnitřní pozemní hranice jednotlivých států Schengenu. Východní vnější pozemní hranice nyní probíhá od Arktidy k Černému moři a Egejskému moři a je 6 378 km dlouhá. Pokud přidáme hranice západních Balkánských států jako Bulharsko a Rumunsko (ještě nepatří do Schengenského prostoru) měřící 1 580 km, dostáváme hranici o celkovém rozměru 7 958 km. Kontrolní činnost pohraniční stráže je stěžejní v silniční a železniční kontrole. Ovšem musíme sem zařadit i hlídkovou činnost i mimo oficiální přechody. To znamená střežení hranice v náročných terénních podmínkách. Zde se jedná o jednu

²⁶ KAPLAN, R. D. *Pomsta geografie: co mapy vyprávějí o příštích konfliktech a boji proti osudu*. V Praze: Bourdon, 2013. ISBN 978-80-905173-6-3.

²⁷ SERGEY, G. *Безопасность границ в ЕС* [online] © 2003-2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://www.intertrends.ru/twenty/005.htm>

²⁸ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

z nejnáročnějších činností vůbec, pro délku hranice a její propustnost na mnoha úsecích. Východní hranice EU patří mezi rizikové a to zejména hranice západního Balkánu. Pro názornost si východní hranici zobrazíme v příloze (viz Příloha B – Východní pozemní hranice států EU a jejich délka).

2.2 Mořské hranice EU

Námořní neboli mořská hranice EU je téměř 80.000km dlouhá, a skoro polovina 34 109 km patří ke zranitelné jižní mořské hranici.²⁹ Stejně jako u všech hranic, námořní pohraniční aktivity jsou rozděleny do hraničních kontrol (prováděných na hraničních přechodech v námořních přístavech) a ostrahu hranic, která se provádí na moři. Zároveň se koordinují v rámci pohraniční stráže na moři záchranné operace (SAR). Záchrana lidských životů na moři a zachycování migrantů a lidí, kteří se pašováním zabývají, patří k sobě. Bohužel organizovaný zločin motivovaný ziskem používá stále složitější a sofistikovanější metody. Z tohoto důvodu se jako nejefektivnější podařilo ustanovit EPN (Europe patrol network) – evropskou síť hlídek, která koordinuje aktivity jak v oblasti nezákonného rybolovu, tak nelegální migrace a pašování drog a dalších kriminálních aktivit. Jižní mořská hranice je velmi složitá pro svou rozmanitost pobřeží (například Řecko má 3000 ostrovů), tak pro blízkost rizikových regionů severní Afriky a Turecka.³⁰

²⁹ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

³⁰ FRONTEX. *Sea* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/operations/types-of-operations/sea/>

Tabulka 1: Státy a délka rizikových jižních mořských hranic EU

Země EU	Délka mořské hranice (km)
Portugalsko (Azory, Madeira)	2 555
Španělsko (Kanárské ostrovy)	4 964
Francie	4 720
Slovinsko	48
Itálie	7 600
Řecko (včetně 3 000 ostrovů)	13 676
Malta (ostrov Gozo)	253
Kypr (pouze jižní část ostrova)	293
Celkem	34 109

Zdroj³¹

2.3 Vzdušná hranice EU

Tento druh hranic je spíše imaginární termín. V praktickém provedení jde o aktivity na mezinárodních letištích, kde kontrola je svým způsobem v porovnání s dalšími druhy hranic jednodušší, nikdo by neměl projít bez povšimnutí pohraniční policie. Provádí se hlavně kontrola pasová a vízová. Ovšem přes kontrolní stanoviště evropských mezinárodních letišť projde 271 000 000 cestujících (počítáno přílety a odlety) za rok.³² Státy schengenského prostoru mají celkem 346 mezinárodních letišť.³³ Pasové kontroly jsou nutné pro zajištění bezpečnosti vzdušných hranic. To také mimo jiné zahrnuje neustálé shromažďování informací a analýzu nových způsobů padělání cestovních dokladů. Jako aktivitu je možné připomenout sběr zpravodajských informací, účinnou výměnu informací mezi letišti, leteckými společnostmi a členskými státy³⁴, odbornou přípravu policejního personálu a využití nejmodernějších technologií pro detekci

³¹ Autor práce, 2016 (vlastní grafické zpracování na základě zdroje EUROPEAN UNION COMMITTEE). EUROPEAN UNION COMMITTEE. *FRONTEX: the EU external borders agency* [online]. 5.3.2008 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/ldcom/60/60.pdf>

³² FRONTEX. *Air* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/operations/types-of-operations/air/>

³³ Sčítání mezinárodních letišť schengenského prostoru provedl autor práce.

³⁴ Opatření, které se napoprvé v roce 2013 dočkalo odmítnutí kvůli obavám z dopadu, které by mohlo mít na základní práva a ochranu údajů, je nyní opět na pořadu jednání Parlamentu EU.

bezpečnostních rizik. To vyžaduje soubor bezpečnostních opatření, prostředků, metod a technických řešení na ochranu prostoru jako takového³⁵.

2.4 Extraterritorializace kontroly hranic EU

Extraterritorializace hranic je posunutí kontrol mimo území vlastního státu. Hlavní funkce takto „posunutých“ kontrol je řešení nelegální migrace, kdy migrant neopustí území a nedosáhne hranic státu EU. Jedná se o vytvoření virtuální hranice. Základním cílem je lepší kontrola migrace už tedy započatá mimo vlastní území.³⁶ Jako nástroje uplatňující tento model je například koncept takzvaných bezpečných třetích zemí. Žadatel, který překročí hranice státu, který je politikou EU považovaný za bezpečný z hlediska azylové politiky, může požádat o vízum již v tomto státě.³⁷ Další skupinou nástrojů mohou být vízová politika, sankce pro letecké přepravce, kteří přepraví osobu bez platného povolení, nebo průkazu identity. Dalším nástrojem jsou readmisní dohody s třetími státy. Jejich výhodou proti návratové politice je forma spolupráce, která celý proces návratů urychluje.³⁸ Model extraterritorializace hranice je součástí požadované čtyřúrovňové kontroly hranic, který je součástí integrované správy hranic. Ten je obsažen v dokumentu Rady pro justici.³⁹ Plné znění čtyřúrovňového modelu hranic, kde je v prvním bodu zmínka týkající se extraterritorializace je:

- opatření ve třetích zemích;
- spolupráce se sousedními zeměmi;
- hraniční kontroly;
- kontrolní opatření uvnitř prostoru volného pohybu osob včetně návratové politiky.

³⁵ ŠČUREK, R. a D. MARŠÁLEK. *Technologie fyzické ochrany civilního letiště*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014. ISBN 978-80-7204-862-5.

³⁶ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž, s. 45.

³⁹ PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

3 VZNIK LEGISLATIVNÍHO RÁMCE OCHRANY HRANIC EU

Dostáváme se k nejdůležitější části této práce. Vznik legislativy ve formě mezinárodních smluv, doporučení a vzniku kodexu je pro činnost na ochraně hranic EU tou nejdůležitější součástí. Dává právní rámec všem aktivitám, které se dějí na hranicích EU. Pro pochopení celkového významu ochrany hranic EU je potřeba osvětlit genezi započatou stručným historickým vznikem Schengenského prostoru od Saarbrückenu. Jsou to nejen kroky legislativní, ale i politické, které patří kromě společné měny k významným prvkům integrace států do unijního celku.

3.1 Vznik schengenského systému

S cílem ukončit protestní akce řidičů dálkové dopravy, které vznikly na francouzsko-německých hranicích jako důsledek velkého zdržení při kontrolách, vznikla 13. června 1984 v Saarbrückenu smlouva⁴⁰ o postupném rušení kontrol na hraničních přechodech mezi SRN a Francií. Zároveň tento proces nastartoval jednání směřující k Schengenské dohodě. V první fázi některé státy EU chtěly volný pohyb přes hranice pro všechny, kteří by hranice jejich státu překračovali, ale argumentace ostatních států EU, že hledisko bezpečnosti je určující pro volný pohyb, a proto by měl platit pouze pro občany EU. Vzhledem k tomu, že bouřlivé diskuse v parlamentu pouze prodlužovaly vyřešení tohoto problému, rozhodly se státy Francie, Německa, Belgie, Lucemburska a Nizozemska uzavřít dohodu o volném pohybu a zrušení vnitřních hranic. Smlouva byla uzavřena v Lucemburském Schengenu 14. června 1985. Tak vzniká Schengenský prostor. Počáteční Schengenské dohody z roku 1985 vytvořily rámec pro zrušení hraničních kontrol osob a zboží mezi zúčastněnými státy. Byly doplněny Schengenské dohody o prováděcí protokol v roce 1990, tzv. Schengen II, který stanovuje:

⁴⁰ PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

- podrobná ustanovení o zrušení hraničních kontrol mezi zúčastněnými státy;
- uplatňování kontrol na společných vnějších hranicích zúčastněných států;
- ustanovení o rozdělení odpovědnosti, pokud jde o azyl;
- ustanovení o policejní spolupráci.⁴¹

Prováděcí dohody, které se vztahují na volný pohyb osob, obsahují sedm kapitol:

1. překračování vnitřních hranic (článek 2);
2. překračování vnějších hranic (články 3-8);
3. víza (články 9-17) a víza pro dlouhodobé pobyty (článek 18);
4. krátkodobý volný pohyb státních příslušníků třetích zemí (články 19-24);
5. povolení k pobytu (článek 25);
6. organizované cestovní zájezdy (články 26-27);
7. odpovědnost za posouzení žádostí o azyl (články 28-38).⁴²

Na Schengenské smlouvě se podíleli lidé s praxí, např. příslušníci pohraniční stráže. Proto jeho implementace do systému byla bezproblémová.⁴³ Ovšem původně byla Schengenská prováděcí úmluva uzavřena jako mezinárodní smlouva. Deklarovala pouze závazky států, nikoli práva občanů. Podle Pikny: „... výjimku kladla jen na základě národního práva a příslušného vztahu ústavního práva k mezinárodnímu právu.“⁴⁴ Následná Amsterodamská smlouva, která byla ratifikována 2. října 1997 (v platnost vstoupila 1. května 1999), zařadila ochranu hranic pod hlavu IV. Smlouvy o ES. Její název zněl: Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky týkající se volného pohybu.⁴⁵

Schengenský prostor pokračoval v expanzi směrem na východ. Některé státy Schengenského prostoru nesouhlasily, aby ochranu vnějších hranic přebraly státy

⁴¹ GUILD, E. *Moving the Borders of Europe* [online]. [cit. 2015-12.11]. Dostupné z: <http://cmr.jur.ru.nl/cmr/docs/oratie.eg.pdf>

⁴² Tamtéž.

⁴³ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

⁴⁴ PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce) : vysokoškolská právnická učebnice*. 4., doprac., konsolidované vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-686-0.

⁴⁵ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

bývalého východního bloku, protože ochrana vnějších hranic je chápána jako základ pro umožnění volného pohybu a obchodu v rámci EU. Další základní premisou zrušení vnitřních hranic je naprostá solidarita členských států.⁴⁶

Schengenská spolupráce je totiž vnímaná jako nejvýraznější úspěch evropské integrace.⁴⁷

Tabulka 2: Vývoj schengenské spolupráce

Rok k přistoupení k schengenské spolupráci	Státy EU	Státy pouze v schengenském systému
1985	Francie, SRN, Belgie	
1990	Itálie	
1991	Portugalsko, Španělsko	
1992	Řecko	
1995	Rakousko	
1996	Dánsko, Finsko, Švédsko	Island, Norsko
2003	ČR, Estonsko, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko, Lichtenštejnsko	

Zdroj⁴⁸

3.2 Schengenský hraniční kodex

Byl ustanoven nařízením Evropského parlamentu a rady (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví Kodex společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob. Toto nařízení je známé jako Schengenský hraniční kodex. Nahradil původní Schengenský manuál, který byl méně propracovaný.⁴⁹ Tento kodex představuje společnou politiku týkající se překračování vnějších hranic.⁵⁰ Představuje jeden se základních kamenů ochrany hranic EU. Jasně definuje úkoly ochrany hranic jako je:

⁴⁶ NOVOTNÁ, M. Schengenský prostor jako pevnost Evropa? *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. 2014, roč. 22, č. 3 [cit. 2015-11-15] DOI 10.18267/j.aop.435. Dostupné z: <https://www.vse.cz/aop/435>

⁴⁷ Tamtéž, s. 30.

⁴⁸ Auto práce, 2016 (vlastní grafické zpracování).

⁴⁹ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

⁵⁰ PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce) : vysokoškolská právnická učebnice*. 4., doprac., konsolidované vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-686-0.

- boj proti nedovolenému přistěhovalectví a obchodování s lidmi;
- zabránění jakékoliv hrozbě pro vnitřní bezpečnost, veřejný pořádek, veřejné zdraví a;
- mezinárodní vztahy členských států.⁵¹

Kodex upravuje pohyb všech osob překračující vnitřní nebo vnější hranice. Například jasně stanovuje v článku 4 Překračování vnějších hranic: „*Vnější hranice lze překračovat pouze na hraničních přechodech a během stanovené provozní doby. Na hraničních přechodech, které nejsou otevřeny 24 hodin denně, je provozní doba jasně uvedena.*“⁵² Dále rozvíjí nařízení v oblasti boje s kriminalitou a nelegální migrací. Rovněž se věnuje výjimkám pro Dánsko, Spojené království a Irsko. Stejně tak zavedení Schengenského acquis pro nečlenské státy, mezi které patří Islandská republika, Norské království a Švýcarsko.⁵³

V roce 2006 je přijato další doporučení Evropské komise a to „Praktická příručka pro pohraniční strážce“, která se podrobně zabývá faktickou činností příslušníků pohraniční strážce při výkonu. Příručka je pravidelně aktualizována a implikována do praxe jednotek jednotlivých států EU.⁵⁴ Základní požadavky na efektivní kontrolu vnější hranice vymezuje kapitola 2, část II. Schengenské dohody a Společný manuál pro vnější státní hranici. Mimo zmíněných specifických pravidel je úkolem příslušných orgánů EU specifikovat určitá kritéria a požadavky, včetně požadavků týkajících se kontroly vnější státní hranice, které musí být splněné dříve, než budou zrušené kontroly na vnitřní státní hranici. Kritéria a požadavky by neměly být přímo aplikovatelné v běžném

⁵¹ PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce) : vysokoškolská právnická učebnice*. 4., doprac., konsolidované vyd. Praha: Linde, 2007, s. 253. ISBN 978-80-7201-686-0.

⁵² EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* [online] 13.4.2006 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:EN:PDF>

⁵³ PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

⁵⁴ Tamtéž, s. 229.

rozšiřovacím procesu, ale musí být brány do úvahy specifické charakteristiky jednotlivých států, včetně geografické situace.⁵⁵

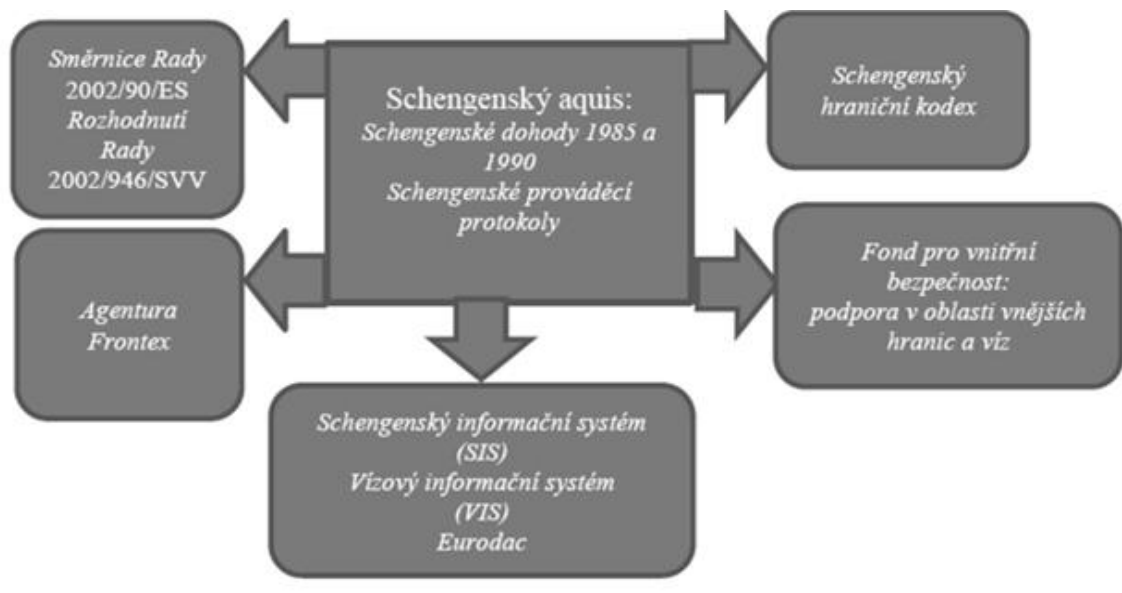
3.3 Schengenský acquis o vnějších hranicích

Schengenský acquis jsou komplexní pravidla, která upravují právní základ schengenské spolupráce a vycházejí z acquis začleněných do právního systému EU Amsterodamskou smlouvou. Z těchto pravidel vycházejí opatření k ochraně vnějších hranic. Tato opatření můžeme shrnout do pěti kategorií (viz obrázek 2):

1. Schengenský hraniční kodex (viz kapitola 3.2).
2. Fond pro vnitřní bezpečnost, podpora v oblasti vnějších hranic, finanční prostředky vynaložené EU jako kompenzace nákladů členských států na vnější hranici.
3. Schengenský informační systém (SIS), Vízový informační systém (VIS) a EURODAC:
 - SIS je celoevropská databáze o osobách a věcech, která poskytuje automatizované vyhledávání osob a předmětů. Tento systém se používá zejména:
 - k ověřování osob a objektů při hraniční kontrole při přechodu vnějších hranic;
 - policejních a celních kontrol prováděných v rámci země;
 - VIS je informační evidence o vízech;
 - EURODAC je evidence otisků prstů.
4. Směrnice Rady 2002/90/ES a rámcové rozhodnutí Rady 2002/946/SVV. Jedná se o takzvaný balíček „převaděčství“, který předchází a penalizuje nepovolené vstupy, přechody a pobyty.
5. Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států (Frontex)

⁵⁵ ÚRAD VLÁDY SR. *Usnesení vlády Slovenskej republiky č. 40 ze dne 16. 1. 2002 Stratégia dobudovania ochrany štátnej hranice schengenského typu.* [online]. [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=405>

Obrázek 2: Schematické znázornění Schengenského aquis

Zdroj⁵⁶

⁵⁶ Autor práce, 2016 (vlastní grafické zpracování na základě zdroje NEVILLE, D.).

NEVILLE, D. *Fact Sheets on the European Union : Management of the external borders* [online]. 01/2016 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.4.html

4 AGENTURA FRONTEX

Tato kapitola nám přiblíží vznik a vývoj agentury s širšími pravomocemi při ochraně hranic EU. Jde o skutečnou agenturu evropského charakteru.⁵⁷ Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států pomáhá evropským státům spravovat své hranice a držet krok s měnícími se trendy při hraničních kontrolách.

4.1 Vznik Frontexu

V důsledku diskuzí o potřebě vzniku společné Evropské hraniční stráže a hledání řešení pro integraci správy hranic byla zřízena nařízením Rady v roce 2004 Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států, známá pod zkratkou Frontex. Funkční období započala 30.června 2005. Její sídlo je symbolicky umístěné ve Varšavě, která se stala garantem nového rozšíření Schengenského prostoru na východ.⁵⁸ Frontexu byla jako primární cíl svěřena ochrana hranic v návaznosti na nelegální migraci z třetích zemí. Ovšem zcela v souladu s požadavky na institut koordinátora ochrany hranic plní Frontex i další úkoly, a to zejména⁵⁹:

Společné operace – Frontex plánuje, koordinuje, implementuje a vyhodnocuje společné operace, které provádí pomocí úředníků s vybavením členských států na vnějších hranicích (námořní, pozemní a vzdušné).

Výcvik – Frontex je zodpovědný za vypracování společných standardů odborné přípravy a specializovaných postupů. Snaží se formou společných výcviků dosáhnout jednotného postupu na vnějších hranicích. Poskytuje různé úrovně profesní přípravy pro pohraniční stráže v celé Unii a školení na vysoké úrovni pro vyšší důstojníky.

⁵⁷ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

⁵⁸ Tamtéž.

⁵⁹ FRONTEX. *Mission and tasks* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>

Analýza rizika – Frontex shromažďuje a analyzuje zpravodajské informace o současné situaci na vnějších hranicích. Tyto údaje jsou sestaveny ze získaných informací z hraničních přechodů a jiných provozních informací od členských států, z otevřených zdrojů, včetně hromadných sdělovacích prostředků a akademického výzkumu.

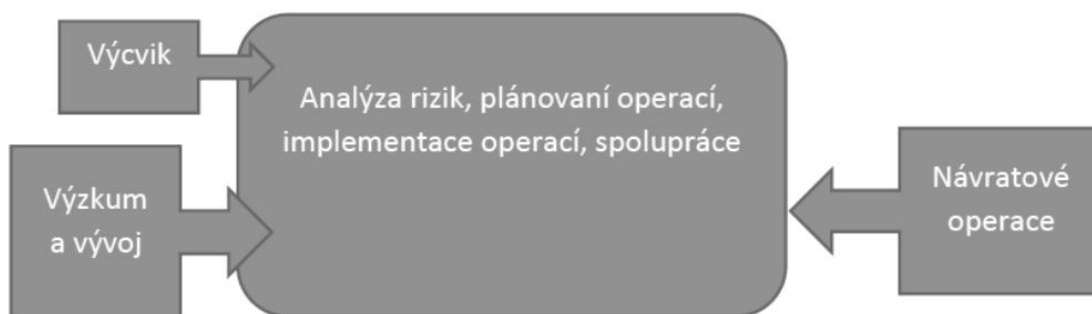
Výzkum – Frontex slouží jako platforma pro propojení evropských hraničních kontrol a jejich personálu, světovým výzkumem a průmyslem, aby překlenul propast mezi technologickým pokrokem a potřebou pro orgány na hraničních kontrolnách.

Zajištění jednotek rychlé reakce – Agentura Frontex vytvořila z různých zdrojů členských států podobu evropských jednotek pohraniční stráže (EBGT) a rozsáhlou databázi dostupných zařízení. Také sdružuje specialisty z lidských a technických zdrojů z celé EU. Tyto týmy jsou připravovány v plné pohotovosti pro případ krizové situace na vnější hranici.

Pomáhá členským státům v společných návratových operacích - pokud členské státy učinily rozhodnutí vrátit cizince, kteří pobývají nelegálně, nebo kteří nedokázali opustit zemi EU dobrovolně zpět do země původu. Tak Frontex pomáhá při koordinaci v jejich úsilí s co nejvyšší účinností a efektivitou nákladů. A zároveň zajišťuje, aby byla respektována základní práva a lidská důstojnost navrátilců v každé fázi návratové operace.

Vytváří informační systémy a prostředí pro sdílení informací o vznikajících rizicích a současném stavu věcí na vnějších hranicích. Také tvoří základ pro analýzu rizik a takzvané "situační" zprávy pro hraniční kontrolní orgány v EU. Frontex vyvíjí a provozuje informační systémy, které umožňují výměnu takových informací, včetně informační a koordinační sítě zřízené rozhodnutím 2005/267 / ES a evropském systému ostrahy hranic.

Obrázek 3: Schématické znázornění činnosti agentury Frontex

Zdroj⁶⁰

Při plnění svého mandátu Frontex úzce spolupracuje s dalšími partnery z EU, se kterými se podílí na rozvoji prostoru svobody, bezpečnosti a práva. K těmto partnerům patří EUROPOL, EASO (Evropský podpůrný azylový úřad), EUROJUST nebo CEPOL (Evropská policejní akademie), jakož i jiné celní orgány, s cílem podpořit celkovou soudržnost.⁶¹ Frontex také úzce spolupracuje s hraničními kontrolními orgány mimo území schengenského prostoru, zejména těch zemí, označených jako zdroje nebo tranzitní trasy nelegální migrace, v souladu s obecnou politikou vnějších vztahů EU. Agentura rovněž poskytuje Komisi a členským státům nezbytnou technickou podporu a odborné znalosti ve správě vnějších hranic a podporuje solidaritu mezi členskými státy. (Činnost a postupy agentury Frontex při ochraně hranic si rozebereme v praktické části bakalářské práce).

4.2 Organizace agentury Frontex

V čele organizace je výkonný ředitel, který má ústřední úlohu při řízení agentury. Je zodpovědný za přijímání a organizaci administrativních, operativních a finančních opatření nezbytných k řádnému fungování agentury. Nese plnou zodpovědnost za úkoly svěřené agentuře a podléhá každoročnímu udělování absolutoria za plnění rozpočtu. Evropský parlament nebo Rada mohou výkonného ředitele vyzvat k podání zprávy o plnění jeho úkolů. Výkonný ředitel agenturu řídí a reprezentuje. Je zákonným

⁶⁰ Autor práce, 2016 (vlastní grafické zpracování na základě zdroje HRABÁLEK, M.).

HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

⁶¹ FRONTEx. *Mission and tasks* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>

zástupcem agentury a jejím představitelem na veřejnosti. Své povinnosti provádí nezávisle a za svou činnost se zodpovídá správní radě, která se skládá z jednoho zástupce každého členského státu a dvou zástupců Komise. Zástupci ze Spojeného království a Irsko se rovněž zúčastňují na zasedání správní rady. Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko (země, které nejsou členskými státy EU, ale které jsou spojeny s prováděním, uplatňováním a rozvojem Schengenského acquis) se zúčastňují na zasedáních agentury. Každý z nich vysílá jednoho zástupce do správní rady, ale ponechává si omezená hlasovací práva. Správní rada agentury Frontex má za úkol její efektivní ovládání funkcí. K dalším povinnostem patří stanovení rozpočtu a ověřování jeho plnění. Jmenuje výkonného ředitele a jeho zástupce. Zasedání správní rady svolává její předseda a konají se pětkrát ročně.⁶²

4.3 Jednotka rychlého nasazení RABITs

Nařízením Evropského parlamentu č. 863/2007 zřizuje mechanismus pro vytvoření pohraničních jednotek rychlé reakce⁶³ zvaných RABITs (Rapid Border Intervention Teams). Základní myšlenkou je posílit evropský systém ochrany hranic a také Frontex.⁶⁴ Podstata týmu RABITs spočívá v rychlé zásahu na území státu, který provádí vnější ochranu hranic EU a dostal se pod tlak týkající se velkého počtu obyvatel třetích zemí usilujících o vstup na území členského státu nelegálně. Intervenční jednotky pohraniční stráže jsou určeny ke krátkodobé pomoci. Hostitelský členský stát ovšem zůstává nadále zodpovědný za kontrolu a ostrahu vnějších hranic.

⁶² FRONTEX. *Structure* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/organisation/structure/>

⁶³ EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 863/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zřizuje mechanismus pro vytvoření pohraničních jednotek rychlé reakce a kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2007/2004, pokud se jedná o tento mechanismus a o pravomoci a úkoly vyslaných příslušníků* [online] 31.7.2007 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0863>

⁶⁴ HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

Členské státy mají zákonnou povinnost, aby jejich pohraniční strážce byly k dispozici pro vyslání na žádost agentury Frontex, pokud nejsou sami vystaveny výjimečné situaci, která by zásadním způsobem ovlivňovala plnění jejich vnitrostátních úkolů.⁶⁵

Rozhodnutí nasadit RABITs pro rychlý zásah provádí výkonný ředitel agentury Frontex. Konečné rozhodnutí předchází několika procesním krokům:

- žádost členského státu;
- informace o žádosti výkonný ředitel předloží správní radě;
- stanovení situace na základě analýzy rizik agentury FRONTEX a informací poskytnutých členskými státy;
- vyslání odborníků, aby posoudili situaci na místě;
- na rozhodnutí má výkonný ředitel pět pracovních dnů ode dne obdržení žádosti; pak sdělí rozhodnutí žádajícímu členskému státu.

V případě, že rozhodnutí je pozitivní, následuje:

1. Zahájení přípravy operačního plánu (nejpozději do pěti pracovních dnů ode dne rozhodnutí).
2. Výběr a složení jednotek, které mají být vyslány.
3. Nasazení (nejpozději do pěti pracovních dnů po schválení operačního plánu mezi výkonným ředitelem a žádajícím členským státem).
4. Výkonný ředitel Frontexu jmenuje koordinátora, který bude jednat jako spojovací článek mezi agenturou a ostatními orgány. Zároveň bude dohlížet na správné provedení operačního plánu.⁶⁶

⁶⁵ FRONTEX. *Rapid Intervention* [online] © 2016 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/operations/rapid-intervention/>

⁶⁶ Tamtéž.

5 EVROPSKÝ SYSTÉM OCHRANY HRANIC

V návaznosti na tragickou událost, která se v roce 2013 stala u italského ostrova Lampedusa, kde zahynulo více než tři sta uprchlíků, protože se přepravovali na nevhodných a značně přetížených člunech, přistoupila EU ke zřízení Evropského systému ochrany hranic (EUROSUR). Jeho cílem je boj proti nelegální migraci a prevenci ztráty na životech migrantů na moři.

5.1 Vznik EUROSURu

Událost popsána v úvodu kapitoly o EUROSURu se stala příčinou, proč Evropský parlament a Rada EU vydala nařízení č.105/2013, ze kterého vznikl Evropský systém ochrany hranic.

Další důvody nařízení uvádí:

„Posílení výměny informací a operativní spolupráce mezi vnitrostátními orgány členských států, jakož i s Evropskou agenturou pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie, zřízenou nařízením Rady (ES) č. 2007/2004 (2) (dále jen „agentura“). Je nezbytné zřídit Evropský systém ostrahy hranic (dále jen „EUROSUR“). EUROSUR poskytne těmto orgánům a agentuře infrastrukturu a nástroje potřebné ke zlepšení jejich situační orientace a schopnosti reakce na vnějších hranicích členských států Unie (dále jen „vnější hranice“) pro účely odhalování nedovoleného přistěhovalectví a přeshraniční trestné činnosti, předcházení těmto jevům a boje proti nim, jakož i za účelem přispění k zajištění ochrany a záchrany životů migrantů.“⁶⁷

Stěžejní činnost EUROSURu je v monitorovacím systému, který zahájil působení 2. prosince 2013. V první fázi implementace přijalo systém 19 zemí Schengenu, které mají vnější pozemní nebo námořní hranice. Zbývajících 12 účastnických zemí se připojí

⁶⁷ EUR-LEX. NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1052/2013 ze dne 22. října 2013, kterým se zřizuje Evropský systém ostrahy hranic (EUROSUR) [online] 6.11.2013 [cit.2015-12-30]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32013R1052>

k síti do 1. prosince 2014.⁶⁸ Monitorovací síť sama o sobě je nejvíce viditelnou částí EUROSURu a tvoří rozhraní mezi evropskými pohraničními orgány a agenturou FRONTEX.

5.2 Činnost EUROSURu

Páteří EUROSURu je síť národních koordinačních center (NKC). Každý členský stát založí NKC, které sdružuje orgány zodpovědné za kontrolu hranic v daném členském státě. Hlavní úlohou NKC je koordinovat činnost ostrahy hranic na vnitrostátní úrovni a slouží jako centrum pro výměnu informací. Národní střediska pro padělky sbírají lokální a národní informace o tom, co se odehrává na hranicích, včetně nelegálních přechodů a trestné činnosti. Údaje zpracovávají příslušní odborníci

NKC a vytvářejí situační obraz. Národní střediska pro padělky jsou také zodpovědné za sdílení příslušných informací s ostatními členskými státy a agenturou Frontex. Na základě těchto informačních zdrojů Frontex vytváří evropský situační obraz (se zaměřením na oblasti hranic schengenského prostoru a EU).⁶⁹

Monitorovací služba EUROSURu zahrnuje automatizované sledování a detekování plavidel. Softwarové funkce umožňují komplexní výpočty pro prognózování pozice a odhalování podezřelých aktivit plavidel, stejně tak jako přesné počasí a oceánografické prognózy. Systém služby používá optický radar satelitní technologie, která pomáhá najít plavidla na moři. Nedávná aktualizace se rozšířila o možnosti detekce i menších plavidel.⁷⁰

5.3 Bezpilotní prostředky a EUROSUR

Další oblastí výzkumu a operačního vývoje je posouzení životaschopnosti dálkově pilotovaných letadel (DPL) v poskytování zvýšeného monitorování dlouhých úseků pozemních a námořních hranic. To je zvláště důležité pro zlepšení pátracích

⁶⁸ FRONTEX. *EUROSUR goes live* [online]. 20.1.2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/feature-stories/eurosur-goes-live-Z8ZM4f>

⁶⁹ FRONTEX. *Eurosur* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/intelligence/eurosur/>

⁷⁰ FRENZEN, N. *Satellite imagery used by Frontex to detect and rescue migrant boats* [online]. 12.10.2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://migrantsatsea.org/tag/eurosur/>

a záchranných operací a pro jejich úspěšnost. Plánované aktivity v této souvislosti zahrnují i další výzkum o zavedení DPL pro zlepšení kontroly hranic EU.

Tak započal na základě požadavku Evropské Komise výzkumný projekt BSUAV (Study on Border Surveillance by UAV) společností EUROSENSE, který provádí analýzu potenciálu prostředků DPL a možnosti na ochranu vnějších hranic EU.

Na výzkumu se podílí evropská konsorcia, firmy, laboratoře a university.

PRAKTICKÁ ČÁST

6 VYBRANÉ STÁTY EU A OCHRANA SPOLEČNÝCH HRANIC EU

Vzhledem k rozsahu práce jsem vybral dva státy EU, které provádějí ochranu vnějších hranic Schengenského prostoru. Je to Polská republika a Slovenská republika. Oba státy tvoří část východní hranice EU. Je zde možná komparace vzhledem k velikosti hranic, která je u obou států odlišná. Zároveň oba státy sousedí s nečlenskými státy EU. Přitom sousedský stát obou států tvoří Ukrajina, kde nedávno probíhal rozsáhlý konflikt, který nebyl doposud ukončen.

6.1 Polská hranice

V noci z 20. na 21. prosince 2007 Polsko vstoupilo do Schengenského prostoru. Byly zrušeny hraniční přechody na vnitřních pozemních hranicích mezi zeměmi zóny a jejich přechod je možný v jakémkoli místě a kdykoli. Délka pozemní hranice s nečlenskými státy Schengenského prostoru je 1 163 km dlouhá. To je druhá nejdelší pozemní hranice po Finsku, které s Ruskou federativní republikou tvoří hranici 1 340 km dlouhou.

Jednotlivé polské hranice s nečleny EU tvoří:⁷¹

- Ukrajina – 535 km, celkem 12 oficiálních přechodů.
- Bělorusko – 418 km, celkem 12 oficiálních přechodů.
- Rusko – 210 km, na hranici je 6 oficiálních přechodů.
- Samostatnou hranici tvoří mořská hranice, která je 440 km dlouhá.

⁷¹ STRAŻ GRANICZNA. *Komendant Główny Straży Granicznej* [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.strazgraniczna.pl/>

6.2 Polská pohraniční stráž – Straż Graniczna

Straż Graniczna (SG) vznikla v rámci zákona dne 12. října 1990.⁷² Ta nahradila pohraniční stráž tvořenou Polskou lidovou armádou určenou k ochraně státní hranice (Wojska Ochrony Pogranicza WOP). Patří k nejefektivnějším sborům pohraniční stráže v Evropě. Podle mise Schengenské komise, která provedla kontrolu na polské vnější hranici jako moderní bezpečnostní formace, provádí úkoly vyplývající jak z vnitrostátních právních předpisů, tak i z práva Evropského společenství.⁷³ Polská SG přísluší Ministerstvu vnitra. Ministr vnitra doporučuje hlavního velitele SG, kterého jmenuje a odvolává předseda rady ministrů. Hlavní velitelství je umístěno ve Varšavě. SG má 3 výcviková centra a 8 regionálních jednotek.

Námořní regionální jednotka pohraniční stráže v Gdaňsku je jediný regionální útvar zodpovědný jak za pozemní, tak za modrou hranici. Je součástí BSRBCC (Baltic, Sea, Region, Border, Control, Cooperation), což je flexibilní regionální nástroj pro každodenní interakci mezi bezpečnostními agenturami v oblasti ochrany životního prostředí a boji proti přeshraniční trestné činnosti v oblasti Baltského moře s námořním zaměřením. Spolupráce probíhá na úrovni policie, pohraniční stráže, pobřežních hlídek a celních orgánů.⁷⁴

Další organizační složky SG jsou:⁷⁵

- **Rada pro hranice** – dohlíží a koordinuje úkoly místních orgánů SG.
- **Rada pro záležitosti a správu cizinců** – pracuje v rámci mezinárodních dohod a acquis EU pro migrační a azylovou politiku.

⁷² Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: www.ptp.org.pl/warszawa/prawo/PR-109.DOC

⁷³ MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI *Polska Straż Graniczna po przystąpieniu do Strefy Schengenu* [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: <https://mswia.gov.pl/download/1/3558/BILANS-SG.pdf>.

⁷⁴ BSRBCC. *What is BSRBCC?* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.bsrbcc.org/index.php?id=83>

⁷⁵ KAMUDA, D. a M. TRYBUS. *Straż Graniczna i jej zadaniaw zakresie ochrony bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej-zarys problematyki* [online]. 2013 [cit. 2016-01-03]. DOI: 10,7862/rz.2013.hss.28. Dostupné z: <http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/58>

- **Rada pro operativní a vyšetřovací záležitosti** – provádí mimo jiné kroky k identifikování a potírání teroristických hrozeb.
- **Štáb vrchního velitele SG** – uděluje například granty.
- **Úřad pro mezinárodní spolupráce** – koordinuje mezinárodní spolupráce pohraničních stráží.
- **Úřad pro personál a vzdělávání** – realizuje personální politiku a školení velitelů.
- **Právní odbor** – vykonává mimo jiné právní pomoc.
- **Úřad pro vnitřní záležitosti SG** – rozpoznává, předchází a detekuje hrozby, které by mohly mít vliv na výkon úkolů stanovených právními předpisy SG.
- **Inspektorát pro dohled a kontrolu** – provádí mimo jiné kontrolu jednotek SG.
- **Finanční kancelář** – např. dohlíží na projekty, rozpočet a finanční účty.
- **Kancelář pro komunikaci a informatiku** – organizuje a řídí systémy a telekomunikační sítě, provádí technickou podporu k zajištění hladkého provádění statutárních úkolů SG.
- **Úřad pro technologie a zásobování** – mimo jiné spolupracuje s organizačními jednotkami SG v logistice.
- **Úřad pro ochranu utajovaných informací** – chrání tajné informace na generálním ředitelství SG.⁷⁶

Polská SG operuje v oblasti Schengenského prostoru. Dodržuje na základě smluv a Schengenského hraničního kodexu režim na ochranu vnějších hranic, ochranu dat, spolupráci mezi policií států – signatáři, včetně například práva k pronásledování osob, vydávání víz cizincům, předávání nežádoucích osob mezi členskými státy, jakož i provoz SIS.

⁷⁶ Příloha D – Organizační struktura pohraniční stráže Polska.

6.3 Úkoly SG na ochranu hranic

Úkoly SG se zaměřují především na dosažení cílů v činnosti na ochranu hranic. Pomocí metod, postupů a prostředků s využitím moderních technologií. Do oblasti zájmů SG využívající speciální strategie patří⁷⁷:

- ochrana konkrétních tras mezinárodního významu proti trestné činnosti;
- zajištění bezpečnosti mezinárodní dopravy (letecká, silniční, železniční, námořní, letecká);
- identifikace oblastí zranitelných organizovaným zločinem, boj spadá do působnosti statutárního SG;
- spolupráce s veřejností s cílem podpořit včasné získávání informací o nežádoucích účincích z pohledu provedených úkolů a národních zájmů;
- ochrana států před dovozem nebezpečných materiálů, pokud dopravci nemají příslušné povolení nebo provádějí dopravu v rozporu s platnými mezinárodními bezpečnostními normami;
- prevence proti ilegálnímu (bez souhlasu příslušných orgánů) vývozu ze země historických objektů. Historické hodnoty klasifikované jako národní dědictví,
- provádění akcí nařízených jinými příslušnými orgány, státními institucemi a mezinárodní institucemi;
- konstantní připravenost k okamžitému a účinnému provedení dočasného znovuzavedení hraničních kontrol na vnitřních hranicích.⁷⁸

Základním prostředkem činnosti na vnějších hranicích EU jsou vycvičené a vybavené mobilní hlídky. Jejich úkoly zahrnují:⁷⁹

- hlídkování ve specifických oblastech (vytipované na základě analýzy rizik a výsledků prováděných průzkumem);

⁷⁷ STRAŻ GRANICZNA. *Straż Graniczna w Schengen* [online]. [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-sg/wazne_informacje/straz+graniczna+w+schengen/

⁷⁸ EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* [online] 13.4.2006 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:EN:PDF>

⁷⁹ STRAŻ GRANICZNA. *Straż Graniczna w Schengen* [online]. [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-sg/wazne_informacje/straz+graniczna+w+schengen/

- kontrolu dokladů totožnosti lidí pohybujících se v pohraničním pásmu (průzkum, identifikace pachatelů a svědků trestných činů a přestupků);
- kontrolu dopravních prostředků pohybujících se na veřejných komunikacích v hraničním pásmu, zda splňují požadavky vyplývající z ustanovení zákona *O provozu na pozemních komunikacích a silniční dopravy*, jakož i přeshraničního pohybu odpadů a nebezpečného materiálu;
- systematické nebo pravidelné kontroly veřejných míst, kde se shromažďují občané ze třetích zemí (trhy, nádraží, burzy), za účelem kontroly legality pobytu, legální zaměstnanosti a zákonnosti v podnikání;
- vyhledávání věcí, ztracených následkem trestné činnosti, které mohou být předmětem přeshraničního pohybu;
- účast na záchranných operacích a zajištění a obnovení pořádků v konkrétních oblastech;
- spolupráce s bezpečnostními službami, vnitrostátními orgány a dalšími státy při provádění konkrétních úkolů, které zůstávají v oblasti příhraničního pásma.

6.4 Speciální jednotka SG „Feniks“

Přesněji Wydział Zabezpieczenia Działań Straży Granicznej (WZD), můžeme přeložit jako Bezpečnostní divize pohraniční stráže. Každý z pohraničních oddílů disponuje touto jednotkou. Oddíl má 20-30 členů speciální pohraniční stráže.⁸⁰

Podle kompetencí mateřské formace WZD může plnit úkoly po celé zemi v boji proti mezinárodnímu zločinu (zejména pašování a nelegální migrace), jakož i v ochraně bezpečnosti mezinárodní dopravy. Zvláštní oblastí činnosti je námořní hranice, včetně teritoriálních vod a výlučné ekonomické zóny v Baltském moři. Zde působí WZD námořní pohraniční stráže, která se specializuje na činnosti na moři. Ostatní jednotky jsou školeny v oblasti odpovídající potřebám vyplývajících ze specifik svých poboček. V souladu s předpisy mohou být také zapojeny do zahraničních operací (mimo jiné prostřednictvím společných akcí Evropské pohraniční stráže), a v případě potřeby pomáhají policejním složkám po celé zemi.

⁸⁰ KOVÁŘ, M. *Zvláštní jednotky celého světa*. Praha: Naše vojsko, 2014. ISBN 978-80-206-1486-5.

6.5 Slovenská hranice

Slovenská republika vstupem do Schengenského prostoru 21. prosince 2007 zahájila činnost na vnější pozemní hranici s Ukrajinou dlouhou 97, 8 kilometru a na třech mezinárodních tzv. Schengenských letištích v Bratislavě, v Košicích a v Popradě.⁸¹ Jedná se o nejkratší „zelenou“ hranici v Schengenského prostoru (viz tabulka 1).

6.6 Úrad hraničnej a cudzineckej polície PPZ

Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru (ÚHCP) byl založený 1. dubna 2000 jako orgán s celoslovenskou působností, který zabezpečuje kontrolu na hranicích Slovenské republiky. V rámci této organizační struktury byly stanoveny tři úrovně řízení a to:

- centrální;
- regionální;
- místní.

Slovenská republika vstoupila v roce 2004 do EU a v roce 2007 do Schengenského prostoru. Oba akty přinesly nové úkoly pro ÚHCP.⁸² Tento sbor organizačně patří pod Ministerstvo vnitra SR. Hlavní velitelství sídlí v Bratislavě. Nejdůležitějším úkolem ÚHCP je implementace „Integrovaného řízení hranic“. Jedná se o klíčový prvek pro zajištění společného prostoru svobody, bezpečnosti a spravedlnosti v EU.

ÚHCP spolupracuje s agenturou FRONTEX. Řídí své podřízené organizační složky⁸³ při plnění úkolů na ochranu vnější hranice. Mezi zmíněné úkoly patří:

- boj proti nelegální migraci a převaděčství;
- vyšetřování trestné činnosti spojené s nelegální migrací;⁸⁴

⁸¹ MINISTERSTVO VNÚTRA SROV. *Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ* [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?uhcp>

⁸² Tamtéž.

⁸³ Příloha C – Organizační struktura agentury FRONTEX.

⁸⁴ VIKTORYOVÁ, J. a kol. *Metodika vyšetřovania násilného prekročenia štátnej hranice, prevádzачства a nedovoleného prekročenia štátnej hranice*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2012. ISBN 978-80-8054-536-9.

- analýza rizik;
- analýza cestovních dokladů;
- vydávání povolení k pobytu cizincům;
- kontrola pobytu cizinců a jejich případné vyhošťování;
- realizace vízové politiky ve vymezeném rozsahu Dublinského nařízení.⁸⁵

Za úsek vnější pozemní hranice s Ukrajinou zodpovídá Riaditeľstvo hraničnej a cudzineckej polície Sobrance. Regionální ředitelství přímo řídí deset oddělení hraniční kontroly policejního sboru. Na vnější hranici ÚHCP vykonává čtyřstupňový systém kontroly. Na prvním stupni jsou to technické prostředky, například souvislý kamerový systém EBAS. Druhý stupeň vykonávají přímo členové Policejního sboru ÚHCP. Třetí stupeň zajišťuje útvar Ředitelství ÚHCP Sobrance mobilní zásahovou jednotkou. Čtvrtý stupeň neboli tzv. „pomocná linie“ tvoří v součinnosti krajská ředitelství Policejního sboru v Prešově a v Košicích (dopravní policie a služba pořádkové policie).⁸⁶

Tabulka 3: Hraniční přechody SR – Ukrajina

Název přechodu	Druh přechodu	Provozní doba
Čierna nad Tisou – Čop	železniční	nepřetržitý
Veľké Slemence – Mali Selmenci	silniční	08:00 – 20:00 hod.
Maťovské Vojkovce – Pavlovo	železniční	nepřetržitý
Vyšné Nemecké – Užhorod	silniční	nepřetržitý
Ubl'a – Malyj Bereznij	silniční	nepřetržitý

Zdroj:⁸⁷

6.7 Úkoly ÚHCP na ochranu hranic

Úkoly ÚHCP, stejně jako polská SG, směřují ke zkvalitnění postupů k dosažení cílů v činnosti na ochranu hranic. Metody, postupy a prostředky využívající moderních technologií zařazují ÚHCP k významným partnerům na ochranu vnějších Schengenských hranic. ÚHCP především:

⁸⁵ MINISTERSTVO VNÚTRA SROV. *Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ* [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?uhcp>

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Autor práce, 2016 (vlastní zpracování).

- řídí, koordinuje a kontroluje činnost pohraniční a cizinecké policie;
- zabezpečuje a zodpovídá za kontrolu vnější hranice, to znamená, vykonává hraniční kontroly;
- podílí se na plnění úkolů při otevírání i uzavírání hraničních přechodů na vnější hranici Evropské unie;
- zodpovídá za plnění úkolů při dočasném obnovení kontroly na vnitřních hranicích;
- zabezpečuje plnění mezinárodních závazků a úkolů vyplývajících pro ÚHCP z členství Slovenské republiky v agentuře Frontex;
- plní úkoly, které souvisejí se zabezpečením požadavků policejních složek, soudů, prokuratury, Slovenské informační služby a Ministerstva obrany SR na hraničních přechodech na úseku zadržení osob, vozidel a věcí;
- zabezpečuje plnění úkolů na úseku boje proti falšování a pozměňování cestovních dokladů, víz, povolení k pobytu a dalších dokladů. V případě podezření z jejich falšování vykonají orgány pohraniční kontroly prověrku pomocí speciálních přístrojů. K technickému vybavení útvarů provádějících hraniční kontrolu patří hlavně videospektrální komparátory a přístroje na testování dokladů (Waldman, Dokubox, Inspect lupy a UV lampy);
- zabezpečuje výcvik policistů v odhalování nových forem a metod v pozměňování a falšování cestovních a dalších dokladů;
- zabezpečuje a zodpovídá za činnost hlavního pohraničního zplnomocněnce Slovenské republiky a plní úkoly vyplývající z mezinárodních smluv o režimu a spolupráci na státní hranici, bilaterálních dohod týkajících se problematiky kontroly hranic;
- zpracovává návrhy všeobecných závazných právních norem mezinárodních smluv a dohod, transponuje normy EU do právních norem Slovenské republiky a interních předpisů upravujících oblast působnosti úřadů;
- zabezpečuje a usměrňuje činnosti spojené s výkonem vyhošťování a umíst'ování cizinců v útvech policejního zajištění pro cizince;
- zabezpečuje a usměrňuje činnosti spojené s výkonem readmise osob a policejních eskort přes vnější hranice;

- spolupracuje při zabezpečování činností spojených s výkonem readmise osob a policejních eskort na vnitřních hranicích EU;
- plní úkoly v oblasti vízové politiky a vízové praxe;
- vydává závazná stanoviska pro ředitelství pohraniční a cizinecké policie a ředitelství cizinecké policie ve věcech povolování trvalých pobytů cizincům ze zahraničně politických zájmů Slovenské republiky;
- provádí realizaci operativně pátracích činností služby pohraniční a cizinecké policie se zaměřením na předcházení a odhalování organizované a závažné trestné činnosti související s překračováním státní hranice a nelegálních pobytů na území Slovenské republiky, získává informace o operativní situaci a koordinuje opatření v boji proti organizovanému zločinu;
- vyšetřuje a metodicky řadí a vykonává zkrácené vyšetřování v rozsahu stanoveném interním předpisem;
- řeší spory o místní příslušnosti ve zkráceném vyšetřování;
- koordinuje plnění úkolů základních útvarů služby pohraniční a cizinecké policie na úseku organizování toku informací, policejních opatření, prověřování totožnosti osob vstupujících na území Slovenské republiky bez platných cestovních dokladů;
- vykonává analýzu rizik v souvislosti se zabezpečením kontroly hranic a boje proti nelegální migraci;
- plní úkoly centrálního orgánu v oblasti nelegální migrace hlavně při výměně informací Europolu a Visegradské 4;
- vede statistické přehledy, je národním kontaktním pracovištěm pro zpracovávání evropských statistik v oblasti migrace a pobytu ve smyslu norem EU;
- plní úlohu gestora a správce dat informačních systémů úřadu; vykonává činnosti spojené se správou informačních systémů služby pohraniční policie a služby cizinecké policie.⁸⁸

⁸⁸ MINISTERSTVO VNÚTRA SROV. *Úrad hraničnej a cudzineckej policie P PZ* [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?uhcp>

6.8 Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii

Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii byla zřízena 1. 4. 2002. Je výkonným, organizačním, koordinačním a koncepčním úřadem pohraniční a cizinecké policie Prezídia Policejního sboru působícím v oblasti boje proti nelegální migraci, obchodováním s lidmi a další přeshraniční trestné činnosti. Její působnost je na celém území Slovenské republiky. Jedná se o jediný úřad v podmínkách resortu Ministerstva vnitra Slovenské republiky. Mezi její úkoly na úseku operativních činností patří odhalování a dokumentace trestné činnosti spojené s nelegální migrací a převaděčstvím a to zejména v oblasti organizované a závažné trestné činnosti, od 1. 7. 2013 i na úseku boje proti obchodování s lidmi. Další úkoly plní na úseku vyšetřování trestných činů ve věcné příslušnosti pro celou Slovenskou republiku.

Další úkoly plní v rámci koordinace a to zejména vyhodnocuje a analyzuje příslušné statistické přehledy a informuje o trestné činnosti převaděčství související s nelegální migrací, zpracovává statistiku o vyšetřování trestných činů.

Zároveň koordinuje spolupráci mezi jednotlivými odděleními operativních činností a vyšetřování s příslušnými rezortními a mimorezortními orgány a organizacemi.⁸⁹ Jednotka na základě bilaterálních smluv spolupracuje se všemi sousedními státy v rámci multilaterálních smluv i s mezinárodními agenturami jako jsou Interpol, Europol a Frontex a dalšími státy EU.⁹⁰

6.9 Zásahová jednotka ÚHCP

Mezi další specifické orgány ÚHCP rozhodně patří zásahová a výcviková jednotka mobilní zásahové jednotky Policajného zboru Riaditeľstva hraničnej polície Sobrance. Tato jednotka vznikla na základě pokynu ředitele úřadu Hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnitra Slovenské republiky ze dne 19. září 2008.

Nejdůležitější úkoly jednotky:

- boj proti trestné činnosti;

⁸⁹ ÚRAD HRANIČNEJ A CUDZINECKEJ POLÍCIE PPZ. *Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii* [online] [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.kwp.radom.pl/fundusze/pliki/aktualnosci/6/1435653663.pdf>

⁹⁰ Tamtéž.

- ochrana života a zdraví osob a majetku;
- policejní escorty;
- pohraniční dozor;
- zabezpečení veřejného pořádku;
- speciální činnost;
- služební příprava;
- ochrana určených osob.⁹¹

6.10 Dobrovolný strážci poriadku

Jedná se o zajímavý orgán spolupráce s policejními složkami v oblasti služby pořádkové policie, dopravní policie, při dohledu na bezpečnost a plynulost silniční dopravy, a pro nás zajímavý institut, služby hraniční policie. Do praxe tento orgán uvedla novelizace zákona č.171/1993 sb. VII. hlava § 77d a 77e.⁹² Činnost na státní hranici vykonávají Dobrovolný strážci poriadku formou hlídkové a obchůzkové služby v působnosti základního útvaru hraniční policie. V současnosti má tento institut 600 dobrovolníků.⁹³

6.11 Komparace polské SG a slovenské ÚHCP

Oba státy vykonávají činnost k ochraně hranic EU. K jejich sousedům patří i státy, které nejsou členy EU a tím pádem ani Schengenského prostoru. Společným sousedním státem je Ukrajinská republika, kde doposud probíhá nevyřešený konflikt, který má znaky občanské války. Za podpory států EU, kteří jsou členy NATO a ze strany Ruské federace, která podporuje separativní snahy východní části Ukrajiny, Polsko i Slovensko musí čelit tlaku vycházejícího z valečného konfliktu. Výchozí data jsou

⁹¹ SPECIALUNITS.SK. *Zásahová jednotka ÚHCP* [online] © 2013 [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.specialunits.sk/zasahova-jedotka-uhcp/>

⁹² Zákon č. 171/1993 ze dne 6. 8. 1993 Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore. In: *Zbierka zákonov SR*. 1993, částka 46. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>

⁹³ MV SR. *Chcete pomáhať polícii? Staňte sa dobrovoľným strážcom poriadku!* [online] 24.4.2014 [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=chcete-pomahat-policii-stante-sa-dobrovolnym-strazcom-poriadku>

zpracovány do tabulky v příloze pro lepší přehlednost.⁹⁴ Autor vycházel ze zdrojů uvedených u jednotlivých předchozích kapitol.

Obrázek 4: Znárodnění východní hranice EU

Zdroj⁹⁵

Oba hraniční sbory čelí také nelegální migraci z Ukrajiny, ale i z asijských států, jako je Vietnam a Afghánistán. Potýkají se i s rozsáhlou činností v pašování a to nejen osob pokoušejících se o nelegální přechod, ale i tabákových výrobků. Jako příklad si můžeme úryvek z článku z internetového zpravodajství: „Bratislava – Slovenská policie odhalila pod hranicí s Ukrajinou téměř 700 metrů dlouhý tunel. Pašeráci tudy podle kriminalistů nejméně rok převáželi neproclené a nezdaněné zboží, hlavně cigarety. Policie zatkla údajného organizátora pašování i řidiče kamionu, který cigarety vozil. Přísně střežená slovensko-ukrajinská hranice je vnější hranicí Evropské unie i schengenského prostoru volného pohybu osob.“⁹⁶

⁹⁴ Příloha F – Komparace polské SG a slovenské ÚHCP.

⁹⁵ CHAMBERLAIN, G. *Worries as EU's Schengen borders expand east* [online]. 16.12.2007 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1572737/Worries-as-EUs-Schengen-borders-expand-east.html>

⁹⁶ DENÍK.CZ. *Slováci objevili pod hranicí s Ukrajinou tunel, sloužil k pašování zboží* [online]. © 19.7.2012 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: http://www.denik.cz/ze_sвета/slovaci-objevili-pod-hranici-s-ukrajinou-tunel-slouzil-k-pasovani-20120719.html

Budeme porovnávat společnou legislativu, z které vychází působení na vnějších východních hranicích EU. Délku hranic a jejich procentuální množství k celkové východní hranici EU znázorníme výšečovým grafem v další části této kapitoly, také začlenění pohraničních jednotek v bezpečnostní komunitě států. V tabulce najdeme i údaje o počtu uniformovaných příslušníků pohraniční stráže. Pro názornost vytíženosti pohraničnicků v tabulce nechybí počet hraničních přechodů, kde je tlak na tyto jednotky zesílen vzhledem k množství úkonů, které jsou potřeba provést před vpuštěním různých subjektů do Schengenského prostoru. Dále v tabulce porovnáme, zda pohraniční sbory komparovaných států disponují speciálními útvary. Nevynecháme dobrovolnické útvary, které jsou složeny z občanů států a vykonávají činnost směřující k dobrovolné pomoci bezpečnostním sborům na ochranu hranic a udržování veřejného pořádku. V příloze F znázorníme komparaci polské SG a slovenské ÚHCP.⁹⁷

Podklady pro tuto práci vycházejí z faktu, že jednotlivé pohraniční sbory EU a jejich činnost mají často mnohem více shodných či podobných rysů, než rysů rozdílných. Můžeme tedy konstatovat, že je lze v zásadě komparovat s prakticky využitelnými výsledky.

Polská SG a slovenská ÚHCP mají velmi podobný rozsah působností, které jednoznačně určuje Schengenský hraniční kodex. Ten je legislativně nadřazený zákonům jednotlivých komparovaných států. Stejně tak činnosti spjaté s ochranou hranic EU. Koordinační činnost ochrany Schengenského prostoru zajišťuje agentura Frontex, která provádí kontrolu i na hranicích Polska a Slovenska. Tím jsou dané stejné postupy obou bezpečnostních organizací, které vedou k používání velmi podobných prostředků k řešení problémů na hranicích.

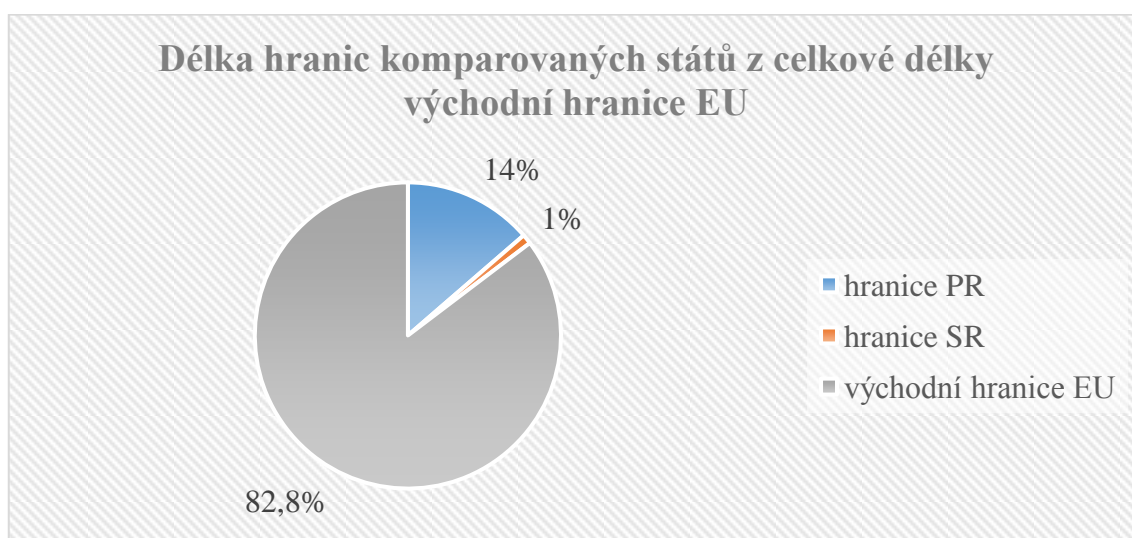
Organizační struktura se mírně odlišuje v začlenění v bezpečnostní komunitě států Polska a Slovenska. Polská SG tvoří samostatný sbor v rámci Ministerstva vnitra, zatímco ÚHCP je součástí policejního sboru. Odlišují se hlavně v rozšíření SG o mořskou část, která činí 440 km mořské hranice, organizační charakteristika je spíše podobná. Řízené sbory jsou s jedním vrcholným řídicím funkcionářem, začleňují se do ústavních struktur států tj. Ministerstvo vnitra jako součást exekutivní moci,

⁹⁷ Příloha F – Komparace polské SG a slovenské ÚHCP.

s ministrem odpovědným v rámci vlády za jejich činnost, nikoliv např. jako ústavně nezávislé instituce.

Pokud porovnáme délku střežené hranice jednotlivých států k celkové východní hranici EU (viz tabulka 1) lze konstatovat, že Polská republika střeží 16 % z celkové délky pozemní (zelené) východní hranice EU, zatímco Slovenská republika pouhých 1,2 % (viz graf 1).

Graf 1: Grafické znázorněn – délky hranic komparovaných států z celkové délky východní hranice EU

Zdroj⁹⁸

Z tohoto výsledku lze i logicky zdůvodnit počet příslušníků uniformované pohraniční stráže obou států (viz Příloha D – Organizační struktura pohraniční stráže Polska a Příloha E – Organizační struktura ÚHCP).

Velmi podobné úkoly plní speciální oddíly jednotlivých pohraničních organizací států Polska a Slovenska. Rozdíly můžeme najít v zařazení do organizačních struktur jednotlivých států. Zatímco polská jednotka Feniks je součástí každého oddílu polské pohraniční stráže včetně mořských útvarů, slovenská zásahová jednotka patří pod ředitelství pohraniční stráže Sobrance.

ÚHCP může ve své činnosti využívat Dobrovolné strážce pořádku a to na základě novelizace zákona č.171/1993 sb. VII. hlava § 77d a 77e, ale v současnosti má tato

⁹⁸ Autor práce, 2016 (vlastní zpracování).

dobrovolnická organizace pouze 600 členů.⁹⁹ Polská SG nemá k dispozici podle zjišťovaných dat z dostupných zdrojů žádné dobrovolnické organizace policejního charakteru. V Polsku se spíše organizují dobrovolnické spolky armádního typu.¹⁰⁰

6.12 Prostředky pro ochranu hranic EU společné pro vybrané státy

Uvedené státy (PR,SR) jako signatáři Schengenské smlouvy používají velice podobné prostředky na ochranu hranic EU, které vyplývají ze společného členství v EU a v koordinaci FRONTEXU. Prostředky můžeme rozdělit do dvou skupin a to na prostředky technické, mezi které řadíme i přístup a spolupráci na databázových programech (SIS, VIS). Jako druhou skupinu prostředků můžeme označit vzájemnou spolupráci mezi státy Schengenu a spolupráci s bezpečnostními autoritami sousedních států. Celkově si pro názornost vytvoříme jednoduché grafické znázornění, které nazveme Bezpečnostní strategie ochrany hranic EU.

Obrázek 5: Schematické znázornění Bezpečnostní strategie EU

Zdroj:¹⁰¹

⁹⁹ MV SR. *Chcete pomáhat policii? Staňte sa dobrovoľným strážcom poriadku!* [online] 24.4.2014 [cit. 2015-01-21]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=chcete-pomahat-policii-stante-sa-dobrovolnym-strazcom-poriadku>

¹⁰⁰ VRÁBEL, L. *Polsko: Dobrovolníci z řad civilních záloh nacvičují se sedmi tisíci vojáky* [online] 17.10.2015 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://news.ivcrn.cz/331-polsko-dobrovolnici-z-rad-civilnich-zaloh-nacvicuji-se-sedmi-tisici-vojaky>

¹⁰¹ Autor práce, 2016 (vlastní zpracování).

Mezi důležité prostředky související s ochranou hranic, patří analýza rizik. Je to druh činnosti, kterou kromě jednotlivých pohraničních kontrol vykonává i agentura Frontex. Stručné seznámení s touto aktivitou by nemělo chybět v této bakalářské práci.

Analýza rizik je výchozím bodem pro všechny činnosti agentury Frontex a pohraničních stráží Schengenského prostoru. Aby bylo možné identifikovat krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé trendy, musí být shromážděno a analyzováno velké množství dat. Sleduje se globální bezpečnostní prostředí, zvláště ty politické, ekonomické, sociální, technické, právní a environmentální faktory, které by mohly ovlivnit bezpečnost na hranicích. Dochází k shromažďování údajů od členských států, orgánů EU, jakož i z veřejných médií a dalších zdrojů v rámci EU a i za hranicemi EU. Tříděním dat a následnou analýzou se vytvoří jasný obraz o situaci na vnějších hranicích EU.

Analytická činnost je více než identifikace rizik. Jde o maximalizaci efektivity při předcházení přeshraniční trestné činnosti - zejména obchodu s lidmi a pašování – a zajistit bezpečnost vnějších hranic EU. Tím, že se předpovídají budoucí trendy a navrhuje nápravná opatření na základě analýzy rizika, jsou používány i pro každodenní koordinaci společných operací.¹⁰² Analýzu rizik můžeme dělit do dvou kategorií: strategické analýzy a operativní analýzy .

SG a ÚHCP stejně jako ostatní sbory pohraniční strážce používají pro analýzu rizik model vytvořený agenturou FRONTEX nazvanou **CIRAM**, jde o anagram složený z pěti vstupů:

- příchozí informace (**C**ommon);
- integrování informací (**I**ntegrated);
- rizika vyplývající z příchozích informací (**R**isk);
- analýza rizik (**A**nalysis);
- vytvoření modelu, opatření (**M**odel).¹⁰³

¹⁰² FRONTEX. *Risk analysis* [online]. © 2016 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/intelligence/risk-analysis/>

¹⁰³ KACZMAREK, K. *Straż Graniczna po wejściu Polski do Unii Europejskiej* [online] [cit. 2016-02-06]. Dostupné z: <http://coin.wne.uw.edu.pl/sledziewska/wyklady/granice.pdf>

Data, která jsou sbírána z kontrolních orgánů státních hranic EU se rozdělují do kategorií podle typu hranic tj. pozemní, letecká a námořní a rozdělují se i podle různých hraničních úseků, pokud sousedí s nečlenskými třetími státy. Společnou integrovanou analýzou rizik v modelu CIRAM byl původně vyvinut v roce 2002 expertní skupinou Rady. Impuls byl dán Helsinkým centrem na analýzu rizik. Centrum bylo založeno a pověřeno sestavováním posuzováním rizik na Evropské úrovni. Model CIRAM definuje hrozby, zranitelnost a dopad na funkci vnějších hranic EU. Zvolený přístup má odrážet ducha Schengenského hraničního kodexu a následného nařízení agentury Frontex. Nařízení zdůrazňuje analýzu rizik jako klíčový nástroj pro zajištění optimální alokace zdrojů v rámci omezení rozpočtu, zaměstnanců a účinnosti zařízení.¹⁰⁴ Celkové pojetí CIRAM si můžeme prohlédnout v příloze na konci této práce.

¹⁰⁴ FRONTEX. *Western Balkans Annual Risk Analysis 2012*. Warsaw, April. ISBN 978-92-95033-44-3. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_ARA_2012.pdf

7 VÝZKUM

Výzkum v této bakalářské práci směřuje mimo bezpečnostní komunitu k občanům našeho státu (výzkum byl směřován i do států, které byly analyzovány v začátku praktické části, ale bohužel k autorovi se nedostavila žádná odezva na vzory těchto dotazníků, které jsou součástí přílohy). V teoretické části byly zjišťovány objektivní poznatky na základě dat z dostupných zdrojů. V praktické části byl realizován výzkum veřejného mínění, který zjišťuje povědomí občanů o Schengenském prostoru. Zároveň účelem výzkumu bylo prověření informovanosti respondentů, kteří se nepodílejí na ochraně vnějších hranic. Vzhledem k tématu bakalářské práce je zajímavé znát názory občanů příhraničních oblastí v ČR, a to měst Náchod, z okolí Plzně (konkrétně Heřmanova huť) a také z Prahy.

Výzkum je složen z otázek směřujících k Schengenském prostoru, o dostatečné informovanosti o činnosti na vnějších hranicích EU. Zároveň je i nabídnuta otázka týkající se dobrovolného zapojení na ochraně hranic, která navazuje na Dobrovolné strážce pořádku v SR. Proto byl zvolen jednoduchý výzkum, který umožnil oslovit co nejvíce respondentů. Výběr vhodně zvolených otázek umožnil výstižně docílit požadovaných výsledků, jejichž validita odpovídá zvolené metodě. Průzkum se konal od 1. prosince 2015 do 30. ledna 2016.

Při dotazníkovém šetření bylo vycházeno z těchto hypotéz:

Hypotéza H1: Nadpoloviční většina respondentů má povědomí o Schengenském prostoru a zná vnější hranice EU.

Hypotéza H2: Většina respondentů si myslí, že by se vnitřní státy měly více podílet na ochraně vnějších hranic EU.

Hypotéza H3: Respondenti podporují zapojení dobrovolných občanských záloh na ochranu hranic vnitřních států EU.

7.1 Metoda výzkumu

Výzkum je založen na dotazníku, který byl předložen respondentům. Pro účel výzkumu bylo důležité dbát na zastoupení všech stanovených věkových kategorií, rozdělení respondentů podle vzdělání a podle pohlaví. Za velmi důležité považoval autor oslovit co největší okruh dotazovaných, aby bylo možné považovat výsledky za reprezentativní a nezkršené. Při výzkumu byli osloveni pouze respondenti starší osmnáct let. Respondenti byli oslovováni z náhodně vybraných měst (Náchod, Heřmanova Huť, Praha). Autor prováděl průzkum osobně a za pomoci dobrovolníků. Tištěné dotazníky byly předloženy na veřejně přístupných místech. Pro výzkum bylo připraveno 300 dotazníků. Za asistence autora a dobrovolníků bylo vyplněno 121 dotazníků. Dotazník je tvořen dvanácti otázkami. Otázky v dotazníku byly zjišťovací, tedy takové, na něž odpovídáme ANO, NE nebo NEVÍM. Velkou výhodou dotazníkového šetření je zachování anonymity respondentů, kteří tak mohli odpovídat podle svého skutečného mínění. Při osobním dotazování jsme se setkali s neochotou odpovídat na otázky ochrany hranic EU, která byla podmíněna aktuální situací spojenou s rozsáhlou migrací do EU.

V několika případech došlo i k slovnímu napadení výzkumníků. Dotazníková metoda byla zvolena z důvodu nízkých nároků na čas. Výzkumníci byli poučeni autorem, aby správně a ochotně odpovídali na dotazy spojené s vyplňováním dotazníku.

7.2 Výsledky výzkumu

Získaná data z dotazníkového šetření byla zpracována do tabulek a grafů, aby byla vytvořena dostatečná přehlednost. Celkový počet činil 300 dotazníků, bylo vyplněno 121 dotazníků, návratnost tedy činí 40 %. Z Heřmanovy Hutě (HH) bylo ochotno odpovědět 25 respondentů, tedy 21 %. Z Náchoda (N) odpovědělo 39 respondentů (32 %), z Prahy (P) se sešlo 57 odpovědí (47 %). Můžeme konstatovat, že v příhraničních oblastech byly respondenti (pokud vycházíme z počtu obyvatel) ochotnější zúčastnit se výzkumu. Také v Praze docházelo více ke slovnímu napadnutí výzkumníků a k větší neochotě odpovídat. V komentářích k jednotlivým otázkám v závorce bude autor uvádět statistické výsledky z odpovědí z jednotlivých obcí.

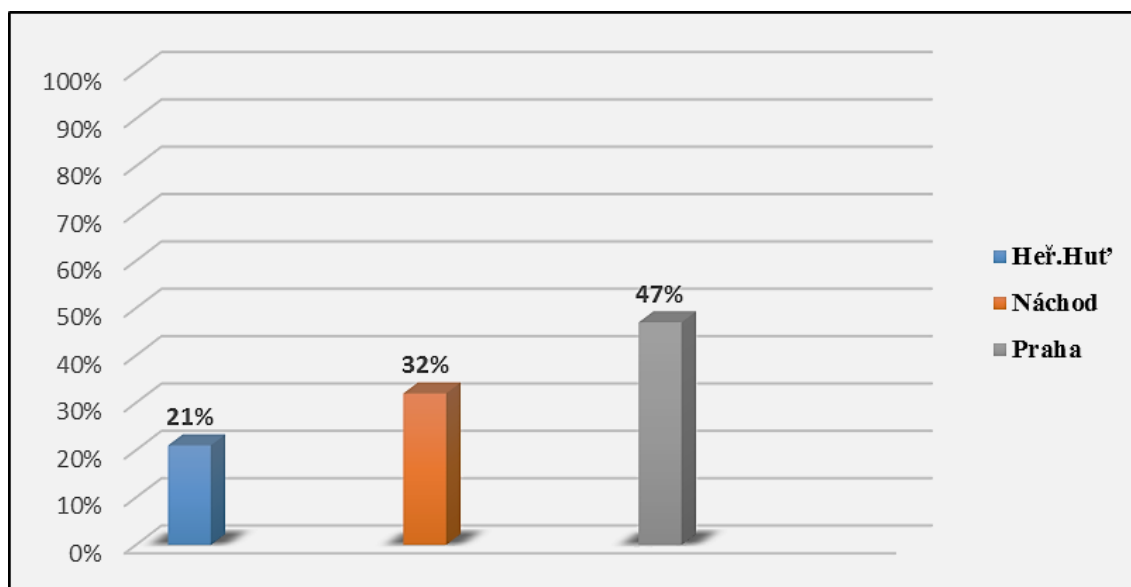
Pouze ze začátku pro názornost autor graficky vyobrazí účast na výzkumu v jednotlivých obcích, ale dále budou odpovědi v jednotlivých obcích popsány formou podílu v závorkách v komentáři k jednotlivým otázkám. Netradičně otázky týkající se „osobních“ údajů jsou umístěny až na konci dotazníku, aby při osobním dotazování nebyli respondenti odrazeni od další spolupráce tím, že musí odpovídat na osobní otázky, ale byly jim položeny až po získání důvěry k výzkumníkovi.

Tabulka 4: Účast na výzkumu v jednotlivých obcích

Obce	Počet	Podíl (%)
Heřmanova Huť	25	21 %
Náchod	39	32 %
Praha	57	47 %

Zdroj:¹⁰⁵

Graf 2: Účast na výzkumu v jednotlivých obcích

Zdroj:¹⁰⁶

¹⁰⁵ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹⁰⁶ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

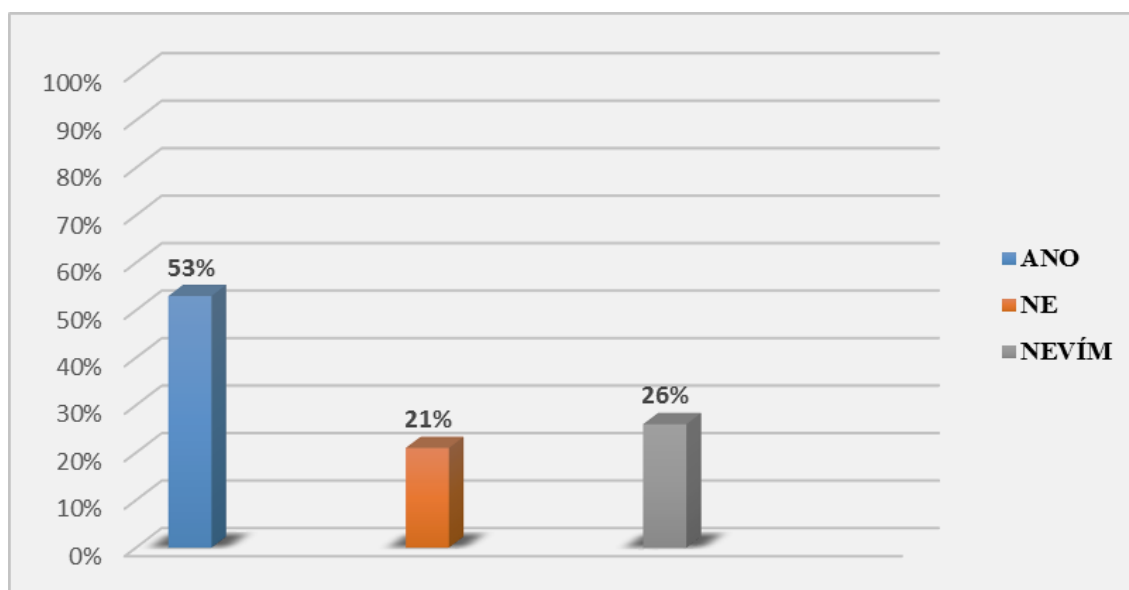
Otázka 1. Znáte podobu Schengenského prostoru?

Tabulka 5: Znalost Schengenského prostoru

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	64	53 %
Ne	26	21 %
Nevím	31	26 %

Zdroj¹⁰⁷

Graf 3: Znalost Schengenského prostoru

Zdroj¹⁰⁸

Na tuto otázku nejvíce respondenti odpovídali. „Ano“ (HH 8 %, N 13%,P 32 %). Celkem tuto odpověď zvolilo 64 (53 %) respondentů. Dále možnost „Ne“ (HH 3%, N 7%, P 11 %) volilo 26 (21 %) oslovených. Třetí variantu „Nevím“ (HH 3 %, N 9%,P 14 %) označilo 31 (26 %) oslovených. Respondenti, kromě několika málo případů, nepotřebovali doplňující informace k upřesnění otázky.

¹⁰⁷ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹⁰⁸ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

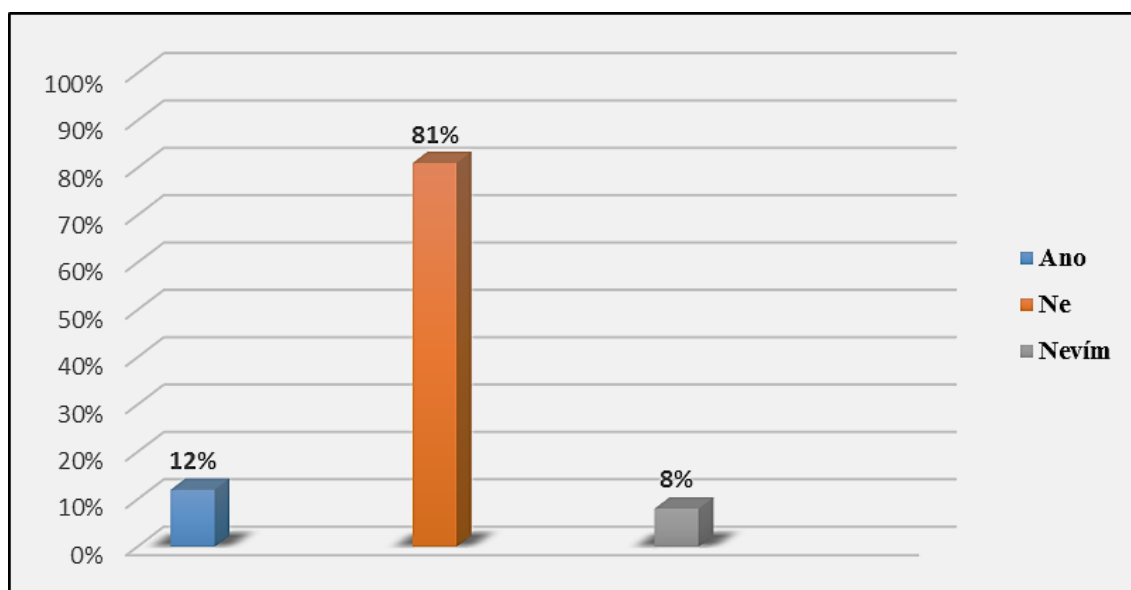
Otázka 2. Myslíte si, že ochrana vnějších hranic EU je dostatečná?

Tabulka 6: Dostatečná ochrana vnější hranice EU

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	15	12 %
Ne	98	81 %
Nevím	8	7 %

Zdroj¹⁰⁹

Graf 4: Dostatečná ochrana vnějších hranic EU

Zdroj¹¹⁰

Tato otázka vzbudila nejvíce emocí u respondentů ve všech obcích, kde probíhal výzkum. Na základě neustálé migrace do EU a nejasné dostatečné vyřešení otázky na ochranu hranic EU před migrací.

Respondenti odpovídali:

- „Ano“ zvolilo pouhých 15 (12 %) oslovených (HH 8 %, N 1 5%, P 12 %).
- „Ne“ zvolilo 98 (81 %) respondentů (HH 92 %, N 77 %, P 79 %).
- „Nevím“ označilo 8 (26 %) oslovených (HH 0 %, N 8 %, P 9 %).

¹⁰⁹ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹¹⁰ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

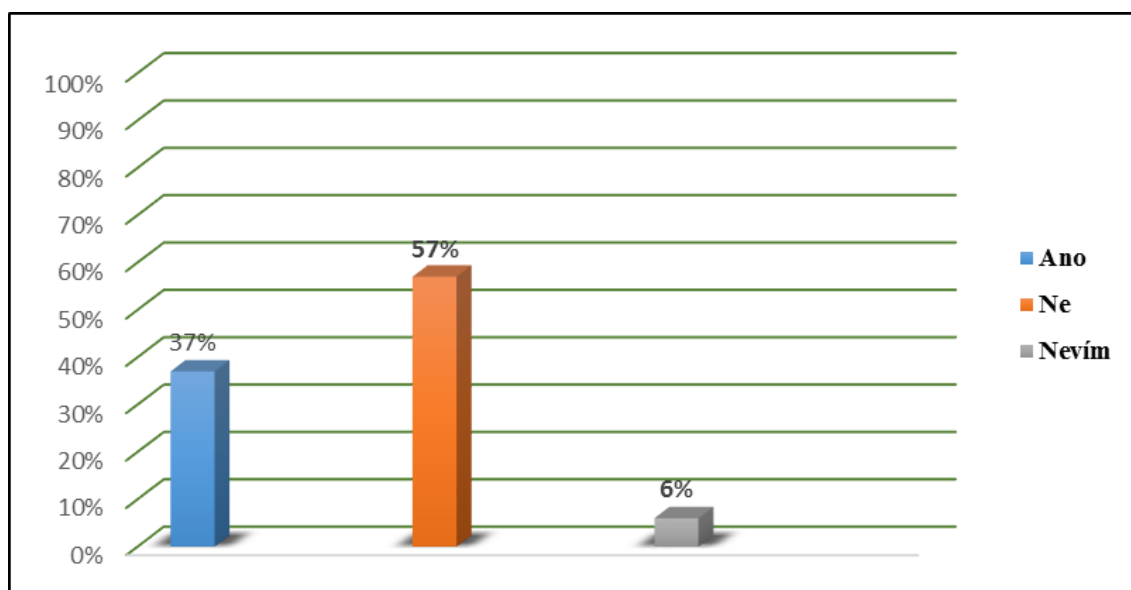
Otázka 3. Znáte činnost evropské agentury Frontex?

Tabulka 7: Činnost agentury Frontex

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	45	37 %
Ne	69	57 %
Nevím	7	6 %

Zdroj¹¹¹

Graf 5: Činnost agentury FRONTEX

Zdroj¹¹²

Otázka musela být v mnoha případech objasněna, protože respondenti odpovídali, že znají agenturu Frontex, nikoli však její činnost. Na doplňující otázku, zda by mohli nějakou činnost uvést nejčastěji, odpovídali, že agentura Frontex hlídá vnější hranice EU a další činnosti neznali. Autor se domnívá, že chybí více mediálního přiblížení agentury Frontex a její obtížné koordinační práce na hranicích Schengenského prostoru. Celkově chybí větší osvěta, jakým způsobem se vlastně střeží hranice EU, formou dokumentárních filmů nebo šotů. Ve finále na tuto otázku dotazovaní odpověděli:

- „Ano“ 45 (37 %) (HH 56 %, N 20 %, P 40 %) dotazovaných;
- „Ne“ 69 (57 %) (HH 32 %, N 72%, P 58 %) respondentů;

¹¹¹ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹¹² Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

- „Nevím“ 7 (6 %) (HH 12 %, N 8 %, P 2 %) oslovených.

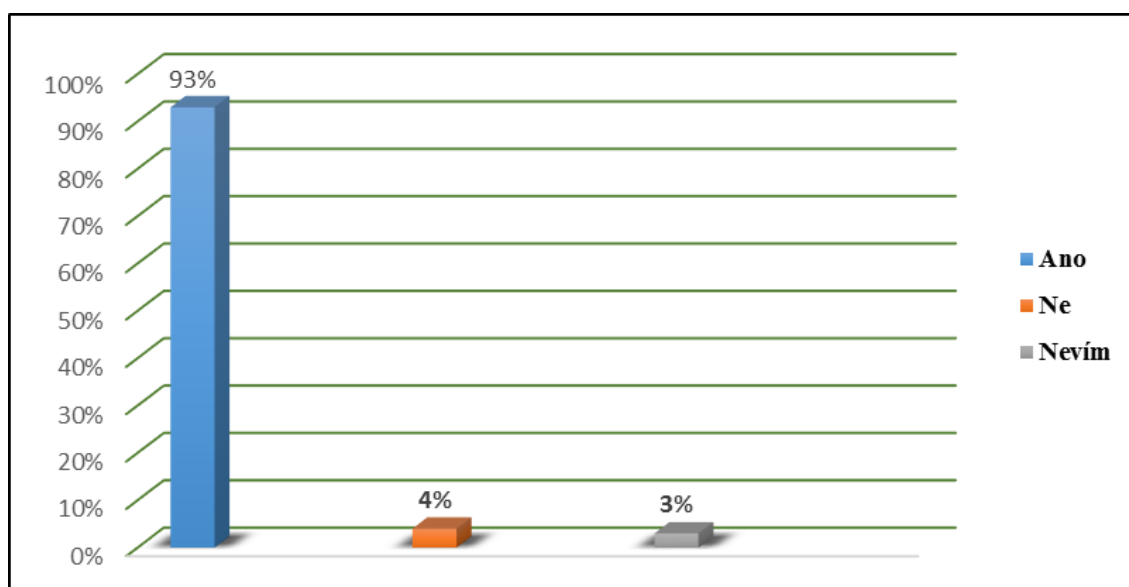
Otázka 4. Měly by se vnitřní státy EU více podílet na ochraně vnějších hranic Schengenského prostoru?

Tabulka 8: Podílení vnitřních států EU na ochraně hranic

Odověď	Počet	Podíl (%)
Ano	113	93 %
Ne	5	4 %
Nevím	3	3 %

Zdroj¹¹³

Graf 6: Podílení vnitřních států EU na ochraně hranic

Zdroj¹¹⁴

Na otázku číslo 4 dotazovaní v drtivé většině odpovídali „Ano“ a to 113 oslovených což činí 93 % (HH 96 %, N 92%, 93 %). „Ne“ zvolilo 5 dotazovaných tedy 4 % (HH 4 %, N 5 %, P 4 %) a odpověď „Nevím“ vybrali pouze 3 respondenti 3 % (HH 0%, N 3 %, P 4 %). Jednoznačně se dotazovaní domnívají, že vnitřní státy by měly zvýšit podporu na ochranu vnějších hranic EU. Mají pocit, že kromě neustálého vyjednávání o kvótách na rozdělování uprchlíků se velmi málo řeší otázka zvýšení činnosti na hranicích EU.

¹¹³ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹¹⁴ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

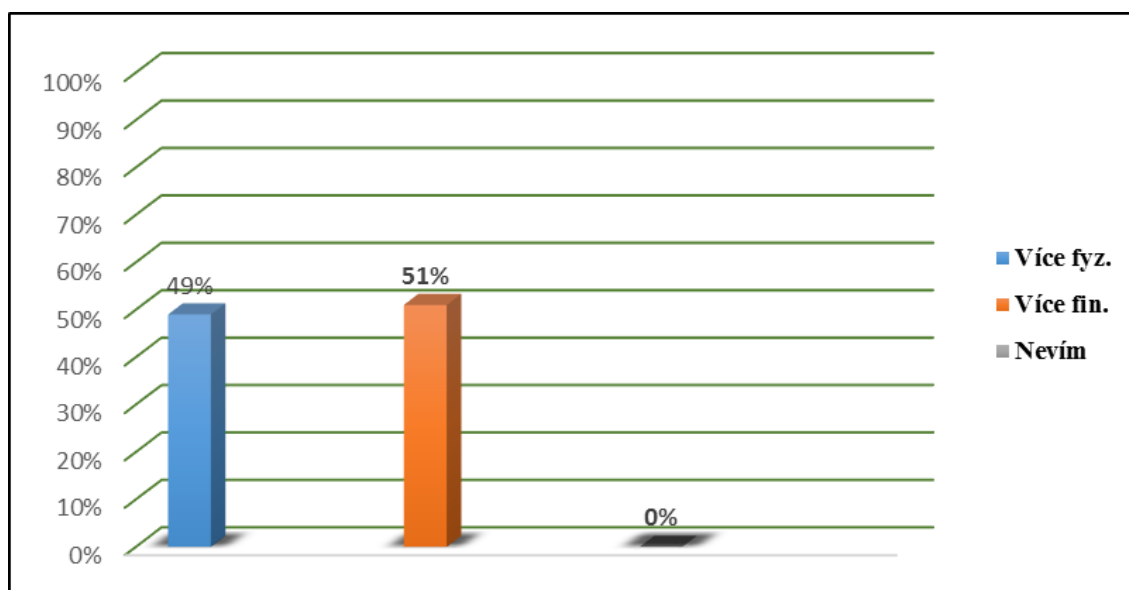
Otázka 5. Jakým způsobem?

Tabulka 9: Způsob jak se mají vnitřní státy podílet na ochraně hranic

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Více fyzicky	59	49 %
Více finančně	62	51 %
Nevím	0	0 %

Zdroj¹¹⁵

Graf 7: Způsob jak se mají vnitřní státy podílet na ochraně hranic

Zdroj¹¹⁶

Tato otázka navazuje na tu předchozí: „Měly by se vnitřní státy EU více podílet na ochraně vnějších hranic Schengenského prostoru?“ spíše otázku více rozvíjí. Autora překvapila rovnost odpovědí, jeho vlastní předpoklad byl, že dotazovaní budou raději volit fyzickou podporu se zcela nepotvrdila. Při otázce u fyzické pomoci výzkumníci doplnili, že je tím myšleno posílení policisty, bezpečnostními odborníky, technikou. Technika byla začleněna do odpovědi z důvodu, že technická podpora vyžaduje i speciálně vyškolené odborníky na manipulaci s touto technikou. Jak lze vyčíst z grafu (viz graf 7) odpovídali dotazovaní „Více fyzicky“ 59 (49 %) (HH 84 %, N 49%, P 33 %). Za zajímavé autor pokládá, že fyzickou pomoc volili respondenti z obce v blízkosti

¹¹⁵ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹¹⁶ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

hranice s Rakouskou republikou, to znamená více exponovanou hranicí co se týče problému s migrací, než občané z obce v blízkosti hranic s Polskou republikou, kteří spíše preferují finanční podporu. Praha odpovídala podobným způsobem. „Více finančně“ tedy volilo 62 (51 %) oslovených (HH 16 %, N 51 %, P 67 %). Odpověď „Nevím“ nezvolil žádný z oslovených.

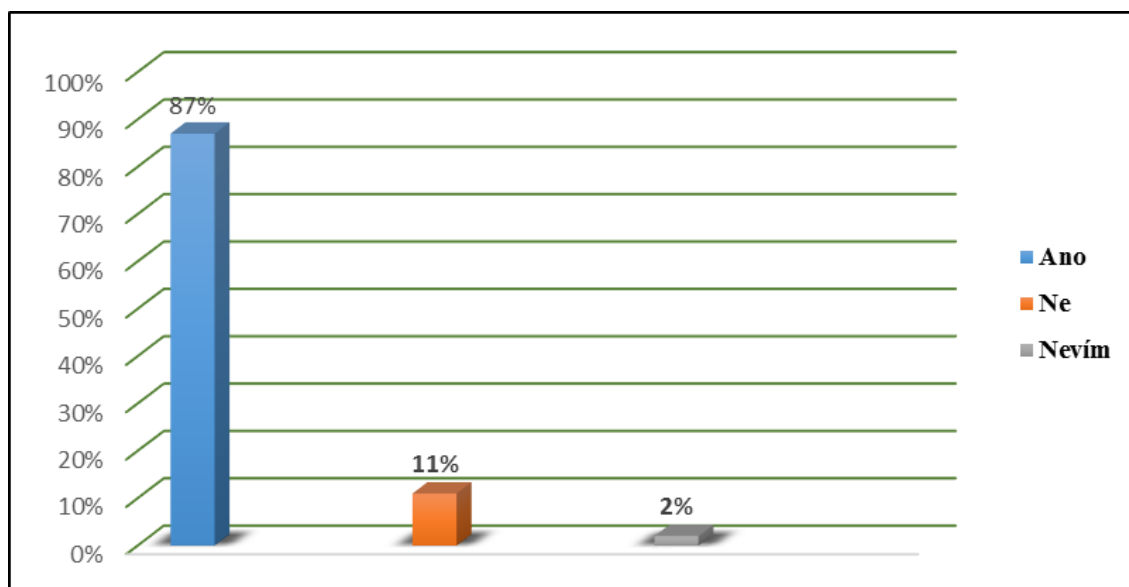
Otázka 6. Měla by se na ochraně hranic podílet armáda? (NATO, jednotlivé armády států EU)

Tabulka 10: Armáda a ochrana hranic EU

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	105	87 %
Ne	13	11 %
Nevím	3	3 %

Zdroj¹¹⁷

Graf 8: Armáda a ochrana hranic EU

Zdroj¹¹⁸

Jak lze vidět z grafu č. 8, opět byly odpovědi jednoznačné. Odpověď „Ano“ volilo 105 (87 %) dotazovaných. Autor se domnívá, že armáda jako vyloženě ozbrojená složka

¹¹⁷ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹¹⁸ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

budí větší pocit bezpečí u obyvatelstva. I když dotazovaní připouštějí, že ochrana hranic je velice specializovaná činnost, která spíše odpovídá resortu policie než armádním složkám. Nicméně vzhledem ke zvýšenému pocitu ohrožení jsou oslovení jednoznačně pro účast armádních složek na ochraně hranic EU. V těchto dnech již víme, že NATO i vzhledem, že původně odmítalo účast na ochraně hranic EU vysílá tři válečná plavidla, která se budou podílet na ochraně hranic.¹¹⁹

Opět se potvrzuje, že kladnou odpověď ve větší míře volí obyvatelé obce blíž k jižní hranici ČR (HH 96 %, N 80%, P 88 %). Jako variantu „Ne“ vybralo 13 (11 %) respondentů (HH 0 %, N 20 %, P 9 %). Odpověď „Nevím“ využili 3 (2 %) oslovených (HH 4%, N 0 %, P 3 %).

Otázka 7. Domníváte se, že informace o ochraně hranic EU jsou dostačující?

Tabulka 11: Informovanost o ochraně hranic EU

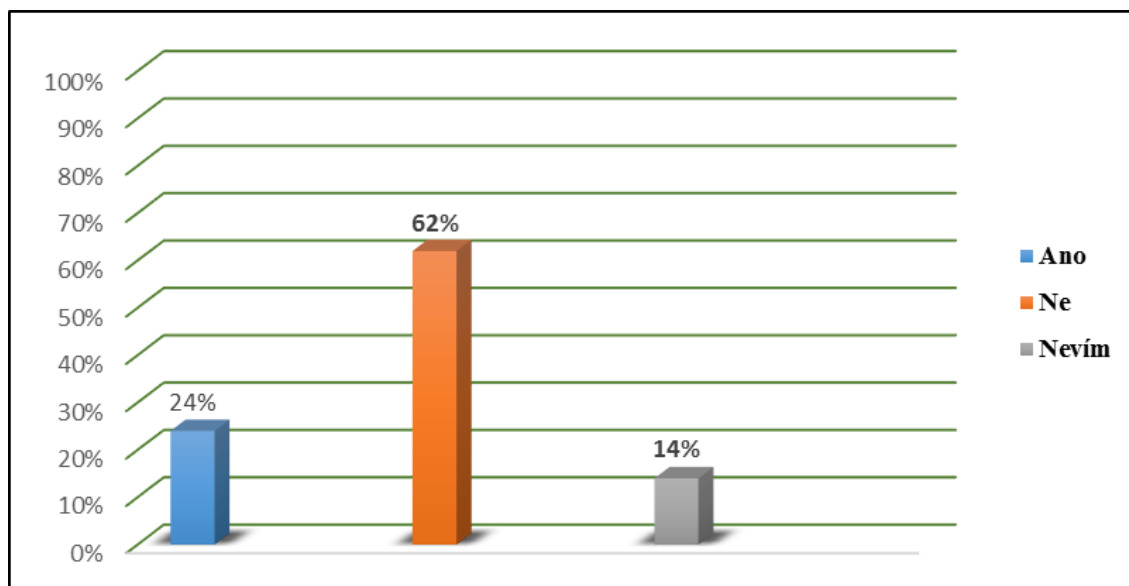
Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	29	24 %
Ne	75	75 %
Nevím	17	14 %

Zdroj¹²⁰

¹¹⁹ E15. *NATO chystá námořní misi na pomoc s uprchlickou krizí v EU* [online]. 11.2.2016 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/nato-chysta-namorni-misi-na-pomoc-s-uprchlickou-krizi-v-eu-1270225>

¹²⁰ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

Graf 9: Informovanost o ochraně hranic EU

Zdroj¹²¹

Do jisté míry můžeme konstatovat, že tato otázka by mohla navazovat na otázku číslo 3, která souvisela s činností agenturou FRONTEX (viz graf 5). Opět se setkáváme s tím, že respondenti neznají, jak vlastně probíhá ochrana hranic EU, co všechno je do ní zahrnuto. Nevědí nic o práci, pocitech a zkušenostech pohraniční stráže na různých typech hranic, o rozlišnostech služby na hranicích s odlišnými klimatickými podmínkami. Každý je informován hlavně z medií, které migrační vlnu dávají do souvislosti se špatnou činností na vnějších hranicích EU. I když se autor domnívá, že tento jev by si možná zasloužil samostatnou studii, na druhou stranu je potřeba konstatovat, že článků a komentářů zvláště na internetu je dostatek, ale většinou je určen odborné veřejnosti. Z výzkumu vyplývá, že odpověď:

- „Ano“ zvolilo 29 (24 %) respondentů (HH 24 %, N 28 %, P 21 %).
- Pro „Ne“ se vyslovalo 75 (62 %) (HH 68 %, N 51 %, P 67 %).
- „Nevím“ si vybralo 17 oslovených (14 %) (HH 8 %, N 21 %, P 12 %).

¹²¹ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

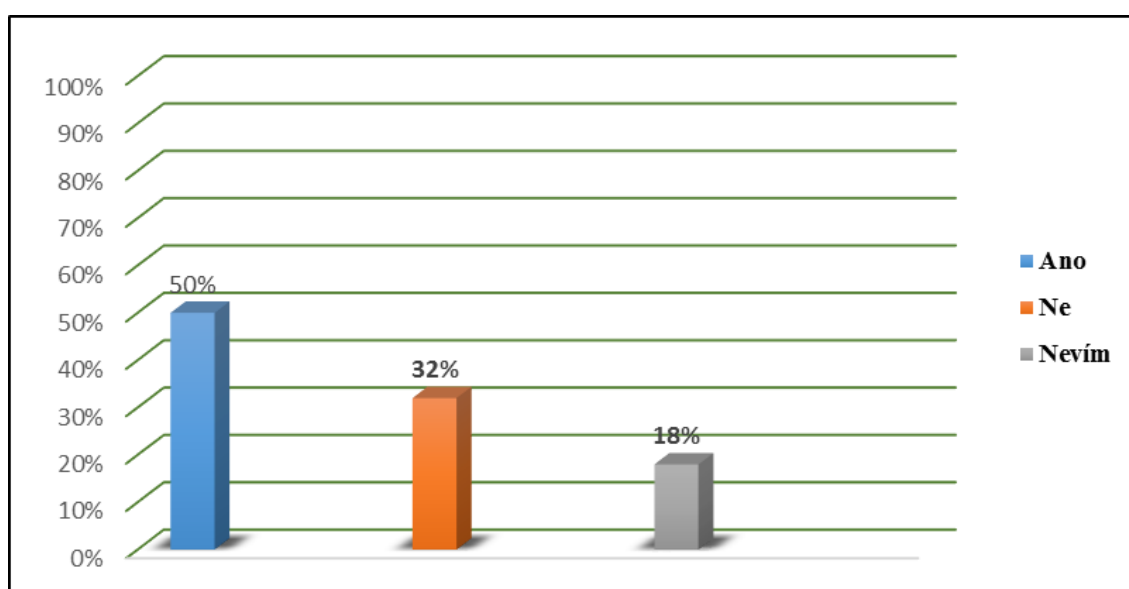
Otázka 8. Zapojili by jste se dobrovolně do státem zřízených občanských záloh na ochranu hranic?

Tabulka 12: Informovanost o ochraně hranic EU

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	61	50 %
Ne	38	32 %
Nevím	22	18 %

Zdroj¹²²

Graf 10: Dobrovolné zálohy na ochranu hranic

Zdroj¹²³

Otázka týkající se dobrovolnosti se setkala překvapivě s velice kladnou odezvou. Autor se obával, že otázka bude u starších respondentů evokovat pomocníky pohraniční stráže z bývalého režimu a tak bude spíše volena odpověď „Ne“. Nicméně větší procento kladných odpovědí bylo „Ano“ 61 (50 %)

(HH 52 %, N 49 %, P 51 %), což je pro toto téma celkem úspěch. Navíc otázka dobrovolnosti budila zájem a chuť na téma diskutovat. I když je pravda, že v tomto případě odpověď „Ano“ volilo 50 % a pro „Ne“ bylo 38 (32 %) (HH 12 %, N 23 %, P 46 %). Ti respondenti, kteří zvolili „Nevím“ 22 (18 %) (HH 36 %, 28 %, 3 %), nebyli

¹²² Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹²³ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

tak zcela pro neúčast v dobrovolných občanských zálohách, ale tuto odpověď brali jako možnost o jejich zapojení.

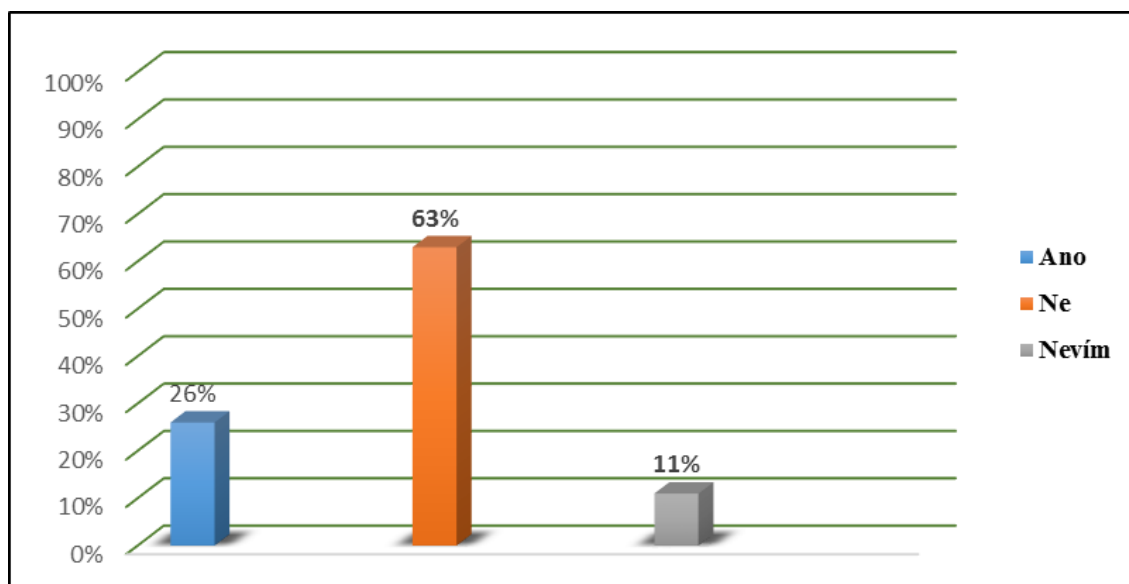
Otázka 9. Měli by se do ochrany hranic EU zapojit i soukromé bezpečnostní společnosti?

Tabulka 13: Soukromé bezpečnostní společnosti a ochrana hranic EU

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Ano	31	26 %
Ne	77	63 %
Nevím	13	11 %

Zdroj¹²⁴

Graf 11: Soukromé bezpečnostní společnosti a ochrana hranic EU

Zdroj¹²⁵

U této otázky zmiňování o soukromé bezpečnostní společnosti budilo určitou negaci, i když respondentům bylo vysvětleno (při přímém oslovení), že by se jednalo o velice profesionální sbory, které operují v dnešní době v regionech celého světa. Nicméně oslovení se většinou vyslovili negativně 77 (63 %) (HH 72 %, N 69 %, P 56 %), pro účast soukromých bezpečnostních sborů na ochranu hranic EU tedy „Ano“ bylo 31 (26

¹²⁴ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹²⁵ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

%) (HH 20 %, N 18%, P 33 %), odpověď „Nevím“ vybralo 13 (11 %) (HH 8 %, N 13 %, P 11 %).

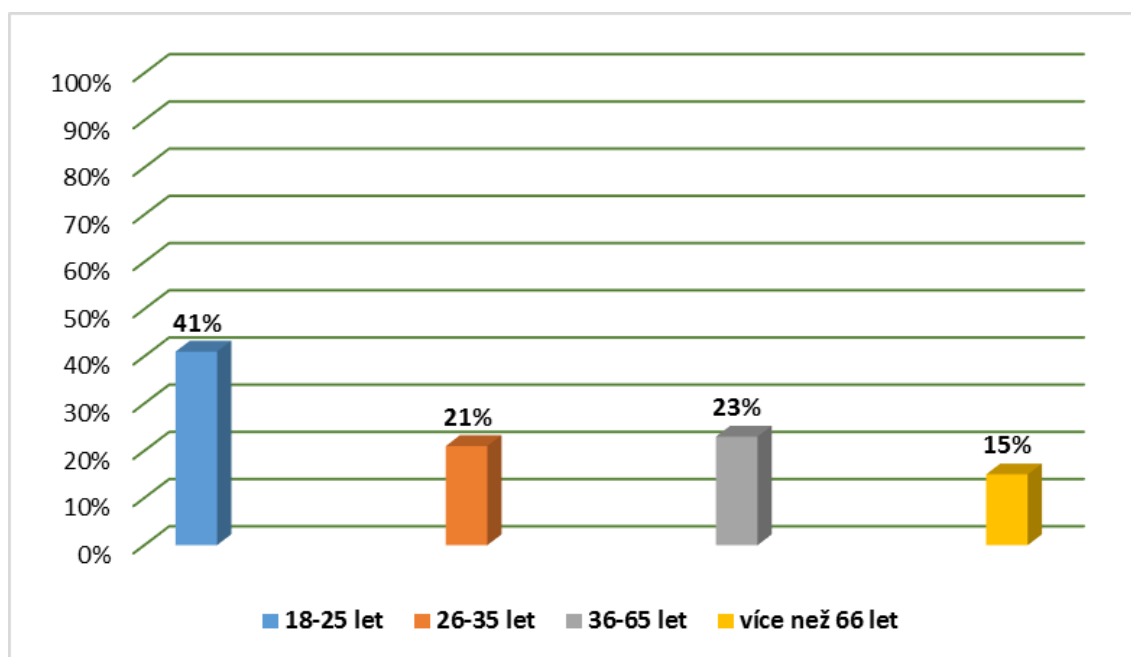
Otázka 10. Kolik je vám let?

Tabulka 14: Věk respondentů

Odpověď	Počet	Podíl (%)
18–20 let	49	41 %
26–35 let	26	21 %
36–65 let	28	23 %
Více než 66 let	18	15 %

Zdroj¹²⁶

Graf 12: Věk respondentů

Zdroj¹²⁷

Podle zobrazených dat můžeme vidět, že největší zastoupení má věková hranice 18–20 let, bylo 49 (41 %) (HH 64 %, N 59 %, P 18 %) respondentů. Druhá v pořadí je skupina dotázaných, která se zúčastnila výzkumu ve věku 36–65 let a to 28 (23 %) (HH 20 %, N 28%, P 21%). Věková skupina 26–35 let byla zastoupena 26 (21 %)

¹²⁶ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹²⁷ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

(HH 12 %, N 0 %, P 40 %) respondenty. Respondenti zařazení do věkové kategorie více než 66 let měli 18 odpovídajících na otázku, to je 15 % (HH 4 %, N 13 %, P 21 %).

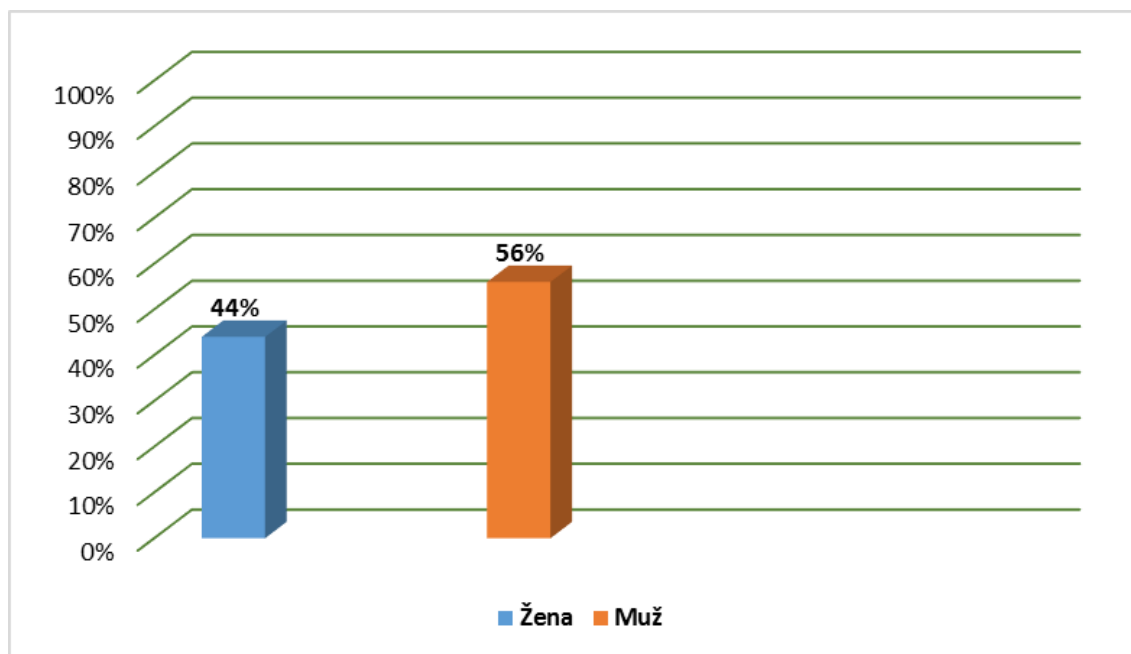
Otázka 11. Vaše pohlaví?

Tabulka 15: Pohlaví respondentů

Odpověď	Počet	Podíl (%)
Žena	53	44 %
Muž	68	56 %

Zdroj¹²⁸

Graf 13: Pohlaví respondentů

Zdroj¹²⁹

I když se výzkumníci snažili o co nejvyváženější zastoupení žen a mužů, více se k tématu „Ochrana hranic EU“ vyjadřovali muži 68 (56 %) (HH 68 %, N 49 %, P 56 %). Ženy měly zastoupení v počtu 53 (44 %) (HH 32 %, N 51 %, P 44 %) odpovídajících.

¹²⁸ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹²⁹ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

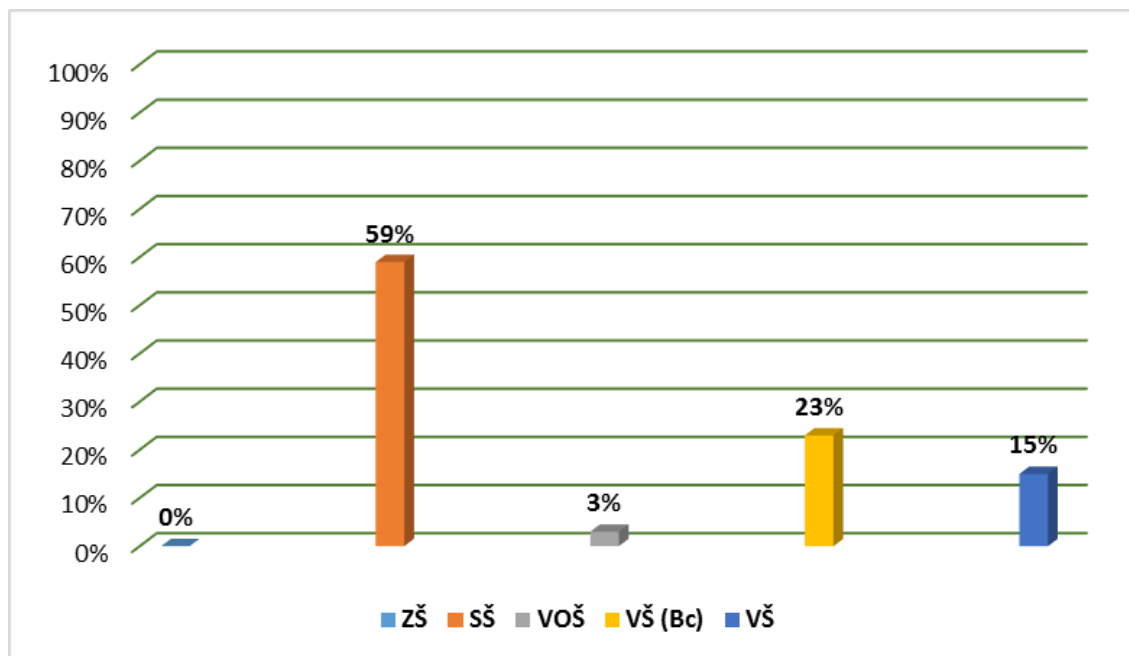
Otázka 12. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Tabulka 16: Vzdělání respondentů

Odpověď	Počet	Podíl (%)
ZŠ	0	0 %
SŠ	72	59 %
VOŠ (DiS.)	3	3 %
VŠ (Bc.)	28	23 %
VŠ (Mgr., PeDr., Ing., apod.)	18	15 %

Zdroj¹³⁰

Graf 14: Vzdělání respondentů

Zdroj¹³¹

Výzkumu se zúčastnilo 72 respondentů se středoškolským vzděláním, to je 59 % (HH 72 %, N 54 %, P 58 %) a byli nejvíce zastoupenou skupinou. Vyšší odborné vzdělání (VOŠ) měli pouze 3 (3 %) (HH 0 %, N 0 %, P 5 %) z dotazovaných. Druhou skupinou byli vysokoškoláci, kteří dosáhli titul Bc. 28 (23 %) (HH 20 %, N 15 %, P 30 %). Vysokoškolské vzdělání zakončené titulem například Mgr., Ing., PeDr. mělo 18 oslovených (15 %) (HH 8 %, N 0 %, P 28 %).

¹³⁰ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

¹³¹ Autor práce, 2016 (vlastní šetření).

7.3 Dílčí závěry dotazníkového šetření

Počet dotazníků, které měli respondenti k dispozici, činil 300 ks. Celkem se k autorovi vrátilo 121 vyplněných dotazníků. Tedy návratnost vyjádřená v procentech činí 40%. Zahájení dotazníkového šetření bylo stanoveno na přelom roku 2015/2016.

Stanovené hypotézy byly vyhodnoceny takto:

Hypotéza H1: Nadpoloviční většina respondentů má povědomí o Schengenském prostoru a zná vnější hranice EU.

K této hypotéze se váže otázka: „Znáte podobu Schengenského prostoru?“

Jako odpověď podporující hypotézu 1 je „ano“. Na otázku odpovědělo kladně 53% to je těsná nadpoloviční většina a tím se hypotéza 1 **potvrdila**. Ovšem je zde jasná latentní nevědomost respondentů. Protože u otázek o znalosti agentury FRONTEX, která je nedílnou součástí Schengenu, 57% respondentů odpověděla záporně. Podobně tak otázka o dostatečné informovanosti o ochraně hranic byla respondenty vyhodnocena záporně a to 62%. Zde se nabízí nutnost ve větší informovanosti občanů o skutečné problematice při ochraně hranic EU.

Hypotéza H2: Většina respondentů se domnívá, že by se vnitřní státy měly více podílet na ochraně vnějších hranic EU.

K hypotéze č. 2 se vztahuje otázka: „Měly by se vnitřní státy EU více podílet na ochraně vnějších hranic Schengenského prostoru?“

Výsledek u druhé hypotézy se **potvrdil**. Ze sto dvaceti jedna dotazovaných si 93% respondentů myslí, že by se vnitřní státy **měly** více podílet na ochraně vnějších hranic.

U rozšiřující otázky, jakým způsobem se měly podílet více vnitřní státy na ochraně vnějších hranic, dalo 51% přednost finanční pomoci před fyzickou pomocí.

Hypotéza H3: Respondenti podporují zapojení dobrovolných občanských záloh na ochranu hranic vnitřních států EU.

Otázka, která se vztahuje k této hypotéze zněla: „Zapojili by jste se dobrovolně do státem zřízených občanských záloh na ochranu hranic?“

Třetí a poslední hypotéza se taktéž **potvrdila**, i když velice těsně, protože kladně odpovědělo 50% respondentů a 18% dotazovaných využilo odpovědi „nevím“, z toho vyplývá, že pouhých 32% odpovědělo záporně. Nelze spekulovat, jak by se vyjádřilo 18% respondentů, kteří zvolili odpověď „nevím“, ale to už nemůže ovlivnit potvrzení hypotézy 3, že respondenti podporují zapojení občanských dobrovolných záloh na ochranu hranic vnitřních států EU.

Z dotazníkového šetření jasně vyplývá, že občané mají zájem o informace k ochraně hranic EU a o tuto problematiku se zajímají. Potvrzení všech tří hypotéz to jasně demonstruje. Nicméně mediální zdroje, které přináší informace z prostředí vnějších hranic EU, jsou zaměřeny na nelegální migraci a uprchlíky. To sice je aktuální problém související s tématem ochrany hranic, ale nevystihuje dostatečně problematiku jako takovou. Ochrana hranic vyžaduje zapojení spousty bezpečnostních složek a dalších subjektů a vyžaduje tak komplikovanou spolupráci. Pokud občan projeví laický zájem o zmíněnou problematiku, tak v dostupných zdrojích najde pouze odborné informace, které vyžadují hlubší znalost. Živé diskuze, negativní či pozitivní postoje, které doprovázely tento výzkum, jsou signálem, že občané se o ochranu hranic EU zajímají a dokonce potvrzení hypotézy 3 ukazuje, že by se i dobrovolně zapojili do ochrany hranic. Ovšem je potřeba právě kvalitních informací, aby vznikla jasná představa, co to je ochrana hranic a že spontánní akce jsou nepřínosné.

ZÁVĚR

Ochrana hranic EU představuje velice různorodou činnost z mnoha bezpečnostních oborů, ale i politických aspektů, které překračují hranice EU. Na základě každodenní informovanosti z medií jsme svědky velkého tlaku na všechny složky, které zajišťují ochranu hranic EU.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, teoretickou a praktickou. Cílem bakalářské práce v teoretické části bylo přiblížit souhrnné informace o ochraně hranic EU. Zároveň bylo nutné se striktně držet tématu, tedy ochrany hranic a nedat se svést polemikou na její funkčnost, vzhledem k neustálému tlaku migrantů a každodenních zpráv z medií. Migrace je bezpečnostní hrozba, proti které ochrana hranic působí, ale není to hrozba jediná, jak jsme si přiblížili v kapitole 1.1. Ochrana hranic je schematicky znázorněna na obrázku (viz obrázek 1). Dále se bakalářská práce v teoretické části snaží vzhledem ke svému rozsahu přiblížit a ukázat související komplexnost této bezpečnostní problematiky. Ta ovšem pro pochopení vyžaduje znát i odbornou terminologii, aby nedocházelo k nepochopení problémů.

V dalších kapitolách jsme si stručně nastínili historii vzniku Schengenského prostoru. V popisu hranice EU jsme poznali, o jak velkou plochu se jedná, na její rozmanitost a geografickou náročnost při ochraně. Přiblížili jsme si i extraterritorializaci kontroly hranic EU, která patří k zajímavým opatřením. Nespornou součástí ochrany hranic Schengenského prostoru patří Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států – FRONTEX. V dalších částech bakalářské práce je rozepsaná činnost této evropské agentury. V době, kdy autor končil tuto bakalářskou práci bylo jasné, že agenturu čekají nové úkoly spojené s problematikou migrace.¹³² Zároveň součástí činnosti agentury Frontex je koordinace sborů pohraniční stráže a její vzájemná spolupráce. V blízké budoucnosti se pravděpodobně vytvoří Evropská pohraniční stráž, která přinese další bezpečnostní rozměr v ochraně hranic EU. Kapitola o EUROSURu uzavírá praktickou část. EUROSUR, jako jeden z nosných programů na ochranu mořských hranic, započal svou cestu velmi bouřlivě a přináší další výzvy, mezi které patří například bezpilotní prostředky UAV. Je bohužel překvapující, jak

¹³² TETOUROVÁ, E. a M. KUTA. *Přehled aktualit v oblasti migrace za období od 1. 10. do 15. 10. 2015* [online] [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=73691>

málo informací o práci pohraničních sborů najdeme v českém jazyce. Snad se setkáme s větším množstvím literatury a internetových zdrojů v češtině. Lze konstatovat, že cíle v první teoretické části byly splněny.

Druhá část bakalářské práce je věnována komparaci polské SG a slovenské ÚHCP. Cílem bylo porovnat dva pohraniční sbory, které působí na stejné východní hranici EU. Zároveň státy, které zajišťují ochranu této vnější hranice, jsou blízcí sousedé našeho státu. Spojuje nás nejen politicko historický vývoj, ale i geografické umístění v regionu střední Evropy. Jejich činnost na hranici tak velice úzce zajišťuje nejen bezpečnost EU, ale i našeho státu. Přijetí jednotné koncepce vytvořené Komisí sice přináší velmi plodné působení v oblasti spolupráce, ale státy si tyto posuny bedlivě střeží. Hlavně státy Visegradské čtyřky (kam patří i PR a SR) na celý koncept nahlížejí skrze optiku své suverenity v oblasti ochrany hranic. Logicky další fáze praktické části bakalářské práce směřovala k obyvatelům našeho státu, kde byly stanoveny hypotézy, na základě kterých bychom mohli stanovit vztah respondentů k Schengenu a celkové ochrany hranic EU. Je pravda, že nejsme zodpovědní bezprostředně za ochranu vnější hranice EU, ale nicméně se velmi úzce na střežení hranic podílíme, a to hlavně v balkánské části, kudy vede exponovaná takzvaná Balkánská cesta. Výzkum probíhal s pomocí dobrovolných výzkumníků ve třech obcích, a to v Heřmanově Huti, pro blízkost jižní hranice našeho státu, která by mohla být v budoucnu velmi exponovaná probíhající migrací. Také v Náchodě, který je historicky pohraničním městem a branou do Polska. A v Praze, která charakteristicky nese odlišnosti v názorech od ostatních částí naší republiky (autor nemá na mysli pragocentristické úvahy, ale čistě sociální odlišnost danou statutem hlavního města).

Výsledky jsou zpracovány pro větší přehlednost do tabulek a sloupcových grafů. Otázky jsou orientovány na Schengenský prostor a další typické atributy související s ochranou hranic EU. Snaží se vystihnout, jaký mají respondenti názor na ochranu hranic EU, zda by byl reálný vznik dobrovolných strážců, kteří by dobrovolně oficiálním složkám pomáhali s ochranou hranic. Bohužel je jasné, že výzkum byl ovlivněn již několikrát zmiňovanou migrační vlnou, kterou media každý den probírají, a tak mnoho zprostředkovaných informací nese záporný charakter, který velká část respondentů přebírá. Autor tím naznačuje, jak rozdílný by byl výzkum v minulosti a jaký je dnes. Na tuto otázku by snad přinesla odpověď komparace dat z podobných výzkumů, jako je

tento v době minulé a dnes. Ze stanovených hypotéz se potvrdila H1, že nadpoloviční většina respondentů má povědomí o Schengenském prostoru a zároveň H2, kdy oslovení souhlasili s větším podílem vnitřních států na ochraně vnějších hranic. Hypotéza H3 opět potvrdila, že odpovídající by podporovali vznik dobrovolných strážců hranic a to víc než nadpoloviční většinou.

Práce by mohla sloužit jako výchozí zdroj informací pro další výzkumy v oblasti ochrany hranic, nebo jako určitá pomůcka pro vytvoření publikace v českém jazyce, která na toto téma chybí. Zatím je jen k dispozici zdařilá Hrabálkova publikace, která je však více směřovaná na činnost agentury FRONTEX.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použité literatury

HRABÁLEK, M. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978-80-210-5988-7.

KAPLAN, R. D. *Pomsta geografie: co mapy vyprávějí o příštích konfliktech a boji proti osudu*. V Praze: Bourdon, 2013. ISBN 978-80-905173-6-3.

KOVÁŘ, M. *Zvláštní jednotky celého světa*. Praha: Naše vojsko, 2014. ISBN 978-80-206-1486-5.

PIKNA, B. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva (prizmatem Lisabonské smlouvy)*. 3., rozš. vyd. Praha: Linde, 2012. ISBN 978-80-7201-889-5.

PIKNA, B. *Vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek v evropském právu: (oblast policejní a justiční spolupráce) : vysokoškolská právnická učebnice*. 4., doprac., konsolidované vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-7201-686-0.

RIEGL, M. *Proměny politické mapy po roce 1945*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4111-6.

ŠČUREK, R. a D. MARŠÁLEK. *Technologie fyzické ochrany civilního letiště*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2014. ISBN 978-80-7204-862-5.

VIKTORYOVÁ, J. a kol. *Metodika vyšetřovania násilného prekročenia štátnej hranice, prevádzachstva a nedovoleného prekročenia štátnej hranice*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2012. ISBN 978-80-8054-536-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

BSRBCC. *What is BSRBCC?* [online]. © 2016 [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: <http://www.bsrbcc.org/index.php?id=83>

ČESKÁ TELEVIZE. *Francouzská policie hledá muže spojeného s útoky. V sobotu už ho krátce zadržela* [online]. © 16.11.2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1619345-francouzska-policie-hleda-muze-spojovaneho-s-utoky-v-sobotu-uz-ho-kontrolovala>

DENÍK.CZ. *Slováci objevili pod hranicí s Ukrajinou tunel, sloužil k pašování zboží* [online]. © 19.7.2012 [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: http://www.denik.cz/ze_sveta/slovaci-objevili-pod-hranici-s-ukrajinou-tunel-slouzil-k-pasovani-20120719.html

E15. *NATO chystá námořní misi na pomoc s uprchlickou krizí v EU* [online]. 11.2.2016 [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/nato-chysta-namorni-misi-na-pomoc-s-uprchlickou-krizi-v-eu-1270225>

EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* [online] 13.4.2006 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:EN:PDF>

EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 863/2007 ze dne 11. července 2007, kterým se zřizuje mechanismus pro vytvoření pohraničních jednotek rychlé reakce a kterým se mění nařízení Rady (ES) č. 2007/2004, pokud se jedná o tento mechanismus a o pravomoci a úkoly vyslaných příslušníků* [online] 31.7.2007 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32007R0863>

EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1052/2013 ze dne 22. října 2013, kterým se zřizuje Evropský systém ostrahy hranic (EUROSUR)* [online] 6.11.2013 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:32013R1052>

EUROPEAN UNION COMMITTEE. *FRONTEX: the EU external borders agency* [online]. 5.3.2008 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/1deucom/60/60.pdf>

FRENZEN, N. *Satellite imagery used by Frontex to detect and rescue migrant boats* [online]. 12.10.2015 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://migrantsatsea.org/tag/eurosur/>

FRONTEX. *Specialised training* [online]. © 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/training/specialised-training>

FRONTEX. *Air* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/operations/types-of-operations/air/>

FRONTEX. *Eurosur* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/intelligence/eurosur/>

FRONTEX. *EUROSUR goes live* [online]. 20.1.2014 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/feature-stories/eurosur-goes-live-Z8ZM4f>

FRONTEX. *Frontex at a Glance Frontex publication*. 2015. ISBN 978-92-95205-03. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/General/Frontex_at_a_Glance.pdf

FRONTEX. *Mission and tasks* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-and-tasks/>

FRONTEX. *National Authorities* [online]. © 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/partners/national-authorities/>

FRONTEX. *Rapid Intervention* [online] © 2016 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/operations/rapid-intervention/>

FRONTEX. *Risk analysis* [online]. © 2016 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/intelligence/risk-analysis/>

FRONTEX. *Sea* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-13]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/operations/types-of-operations/sea/>

FRONTEX. *Souhrnná zpráva za rok 2008* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Annual_report/2008/cs_final.pdf

FRONTEX. *Structure* [online]. © 2016 [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: <http://frontex.europa.eu/about-frontex/organisation/structure/>

- FRONTEX. *Western Balkans Annual Risk Analysis 2012*. Warsaw, April. ISBN 978-92-95033-44-3. Dostępne z: http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/WB_ARA_2012.pdf
- GUILD, E. *Moving the Borders of Europe* [online]. [cit. 2015-12-11]. Dostępne z: <http://cmr.jur.ru.nl/cmr/docs/oratie.eg.pdf>
- HELLENIC COAST GUARD. *Official website* [online]. © 2011 [cit. 2015-11-30]. Dostępne z: <http://www.hcg.gr/>
- CHAMBERLAIN, G. *Worries as EU's Schengen borders expand east* [online]. 16.12.2007 [cit. 2016-02-03]. Dostępne z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1572737/Worries-as-EUs-Schengen-borders-expand-east.html>
- KACZMAREK, K. *Straż Graniczna po wejściu Polski do Unii Europejskiej* [online] [cit. 2016-02-06]. Dostępne z: <http://coin.wne.uw.edu.pl/sledziowska/wyklady/granice.pdf>
- KAMUDA, D. a M. TRYBUS. *Straż Graniczna i jej zadaniaw zakresie ochrony bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej-zarys problematyki* [online]. 2013 [cit. 2016-01-03]. DOI: 10,7862/rz.2013.hss.28. Dostępne z: <http://doi.prz.edu.pl/pl/pdf/einh/58>
- KONINKLIJKE MARECHAUSSEE. *Overzicht* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostępne z: <https://www.defensie.nl/organisatie/marechaussee>
- LexLege. *Ustawa o Straży Granicznej* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostępne z: <http://www.arslege.pl/ustawa-o-strazy-granicznej/k182/>
- MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ* [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostępne z: <http://www.minv.sk/?uhcp>
- MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI *Polska Straż Graniczna po przystąpieniu do Strefy Schengenu* [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostępne z: <https://mswia.gov.pl/download/1/3558/BILANS-SG.pdf>.
- MV SR. *Chcete pomáhať polícii? Staňte sa dobrovoľným strážcom poriadku!* [online] 24.4.2014 [cit. 2015-01-21]. Dostępne z: <http://www.minv.sk/?tlacove-spravy&sprava=chcete-pomahat-policii-stante-sa-dobrovolnym-strazcom-poriadku>

NEVILLE, D. *Fact Sheets on the European Union : Management of the external borders* [online]. 01/2016 [cit. 2015-12-28]. Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/en/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.12.4.html

NOVOTNÁ, M. Schengenský prostor jako pevnost Evropa? *Acta Oeconomica Pragensia* [online]. 2014, roč. 22, č. 3 [cit. 2015-11-15] DOI 10.18267/j.aop.435. Dostupné z: <https://www.vse.cz/aop/435>

PČR. *Policie České republiky – Služba cizinecké policie : O nás* [online] © 2015. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/sluzba-cizinecke-policie.aspx>

PIROŠ, P. Princíp ochrany a neporušiteľnosti štátnych hraníc. *E-polis.cz* [online]. 22.9.2014 [cit. 2015-10-18]. ISSN 1801-1438. Dostupné z: <http://www.e-polis.cz/clanek/princip-ochrany-a-neporusitelnosti-statnych-hranic.html>

POLNER, M. Coordinated border management: from theory to practice. *World Custom Journal* [online]. 2011, volume 5, number 2. [cit. 2015-10-19]. ISSN 1384-6715. Dostupné z: http://www.worldcustomsjournal.org/media/wcj/-2011/2/WCJ_Volume_5_Number_2.pdf

Předpis č. 312/2001 ze dne 8.8.2001 Sb. Zákon o státních hranicích a o změně zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o státních hranicích). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 120. Dostupné z <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2001-312>.

RADA EU. *Doporučení Komise, kterým se zavádí Praktická příručka pro příslušníky pohraniční stráže (schengenská příručka) pro použití příslušnými orgány členských států při výkonu hraniční kontroly osob* [online]. 6.11.2006 [cit.2015-10-19] Dostupné z: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=CS&f=ST%2015010%202006%20INIT>

SERGEY, G. *Безопасность границ в ЕС* [online] © 2003-2015 [cit. 2015-11-03]. Dostupné z: <http://www.intertrends.ru/twenty/005.htm>

SPECIALUNITS.SK. *Zásahová jednotka ÚHCP* [online] © 2013 [cit. 2016-01-20]. Dostupné z: <http://www.specialunits.sk/zasahova-jedotka-uhcp/>

STRAŻ GRANICZNA. *Etyka straze granicznej* [online]. [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-/nabor_do_sluzby/etyka_sg

STRAŻ GRANICZNA. *Komendant Główny Straży Granicznej* [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostupné z: <http://www.strazgraniczna.pl/>

STRAŻ GRANICZNA. *Straż Graniczna w Schengen* [online]. [cit. 2016-01-04]. Dostupné z: http://www.strazgraniczna.pl/wps/portal/tresc?WCM_GLOBAL_CONTEXT=pl/serwis-sg/wazne_informacje/straz+graniczna+w+schengen/

SWISS CUSTOMS ADMINISTRATION. *Information companies* [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.ezv.admin.ch/index.html?lang=en>

TETOUROVÁ, E. a M. KUTA. *Přehled aktualit v oblasti migrace za období od 1. 10. do 15. 10. 2015* [online] [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=73691>

ÚRAD HRANIČNEJ A CUDZINECKEJ POLÍCIE PPZ. *Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii* [online] [cit. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.kwp.radom.pl/fundusze/pliki/aktualnosci/6/1435653663.pdf>

ÚRAD VLÁDY SR. *Usnesení vlády Slovenskej republiky č. 40 ze dne 16. 1. 2002 Stratégia dobudovania ochrany štátnej hranice schengenského typu.* [online]. [cit. 2015-12-20]. Dostupné z: <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=405>

Ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej [online]. [cit. 2016-01-03]. Dostupné z: www.ptp.org.pl/warszawa/prawo/PR-109.DOC

VRÁBEL, L. *Polsko: Dobrovolníci z rad civilních záloh nacvičují se sedmi tisíci vojáky* [online] 17.10.2015 [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <http://news.ivcrn.cz/331-polsko-dobrovolnici-z-rad-civilnich-zaloh-nacvicuji-se-sedmi-tisici-vojaky>

Zákon č. 171/1993 ze dne 6. 8. 1993 Národnej rady Slovenskej republiky o Policajnom zbore. In: *Zbierka zákonov SR*. 1993, časťka 46. Dostupné z: <http://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-171>

SEZNAM ZKRATEK

- BSRBCC – smlouva o spolupráci v oblasti bezpečnosti balstkových států
- CEPOL – Evropská policejní akademie
- CIRAM – model pro analýzu rizik
- ČR – Česká republika
- EASO – Evropský podpůrný azylový úřad
- EBAS – Integrovaný kamerový systém na hranici Evropské unie
- EU – Evropská unie
- EURODAC – Evropská databáze otisků prstů
- EUROPOL – Evropský policejní úřad
- EUROSUR – Evropský systém ochrany hranic
- ES – Evropské společenství
- FDF – Spolkové ministerstvo financí (Spolková republika Německo)
- FRONTEX – Evropská agentura pro řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích členských států Evropské unie
- INTERPOL – Mezinárodní policejní organizace
- KES – Komise Evropského společenství
- MV SR – Ministerstvo vnitra Slovenské republiky
- NATO – Severoatlantická aliance
- PČR – Policie České republiky
- PR – Polská republika
- RABIT – Jednotka rychlého nasazení na hranicích EU
- SIS – Schengenský informační systém
- SG – Polská pohraniční stráž

SR – Slovenská republika

UAV – Bezpilotní letecké stroje

ÚHCP – Úřad hraniční a cizinecké policie (Slovenská republika)

VIS – Vízový informační systém Evropské unie

WOP – Bývalá vojenská pohraniční jednotka Polska

WZD – Bezpečnostní divize pohraniční stráže Polska

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Schématické znázornění ochrany hranic a hraničních hrozeb	14
Obrázek 2: Schematické znázornění Schengenského aquis	29
Obrázek 3: Schématické znázornění činnosti agentury Frontex.....	32
Obrázek 4: Znázornění východní hranice EU.....	49
Obrázek 5: Schematické znázornění Bezpečnostní strategie EU	52

Seznam grafů

Graf 1: Grafické znázorněn – délky hranic komparovaných států z celkové délky východní hranice EU	51
Graf 2: Účast na výzkumu v jednotlivých obcích.....	57
Graf 3: Znalost Schengenského prostoru.....	58
Graf 4: Dostatečná ochrana vnějších hranic EU	59
Graf 5: Činnost agentury FRONTEX	60
Graf 6: Podílení vnitřních států EU na ochraně hranic	61
Graf 7: Způsob jak se mají vnitřní státy podílet na ochraně hranic	62
Graf 8: Armáda a ochrana hranic EU	63
Graf 9: Informovanost o ochraně hranic EU	65
Graf 10: Dobrovolné zálohy na ochranu hranic.....	66
Graf 11: Soukromé bezpečnostní společnosti a ochrana hranic EU.....	67
Graf 12: Věk respondentů.....	68
Graf 13: Pohlaví respondentů	69
Graf 14: Vzdělání respondentů	70

Seznam tabulek

Tabulka 1: Státy a délka rizikových jižních mořských hranic EU	22
Tabulka 2: Vývoj schengenské spolupráce.....	26
Tabulka 3: Hraniční přechody SR – Ukrajina	44
Tabulka 4: Účast na výzkumu v jednotlivých obcích.....	57
Tabulka 5: Znalost Schengenského prostoru	58
Tabulka 6: Dostatečná ochrana vnější hranice EU	59
Tabulka 7: Činnost agentury Frontex	60
Tabulka 8: Podílení vnitřních států EU na ochraně hranic	61
Tabulka 9: Způsob jak se mají vnitřní státy podílet na ochraně hranic	62
Tabulka 10: Armáda a ochrana hranic EU.....	63
Tabulka 11: Informovanost o ochraně hranic EU.....	64
Tabulka 12: Informovanost o ochraně hranic EU.....	66
Tabulka 13: Soukromé bezpečnostní společnosti a ochrana hranic EU	67
Tabulka 14: Věk respondentů	68
Tabulka 15: Pohlaví respondentů	69
Tabulka 16: Vzdělání respondentů	70

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Dotazník	I
Příloha B – Východní pozemní hranice států EU a jejich délka	IV
Příloha C – Organizační struktura agentury FRONTEX	V
Příloha D – Organizační struktura pohraniční stráže Polska	VI
Příloha E – Organizační struktura ÚHCP	VII
Příloha F – Komparace polské SG a slovenské ÚHCP.....	VIII
Příloha G – Schematické znázornění CIRAM	IX

Příloha A – Dotazník

Vážení respondenti,

jmenuji se Michal Kulovaný a jsem studentem Univerzity Jana Amose Komenského, s.r.o. v Praze, obor Bezpečnostní studia.

Cílem tohoto šetření je zjistit, jak vy veřejnost vnímáte ochranu hranic EU. A zda by jste se dobrovolně zapojili do ochrany hranic.

Tento dotazník poslouží jako podklad do mé bakalářské práce, která nese název „Ochrana hranic EU“.

Prosím o zaškrtnutí krátkých odpovědí. Dotazníkové šetření je anonymní a veškeré získané poznatky budou využity pouze pro zpracování mé bakalářské práce. U uzavřených otázek označte pouze jednu možnost.

Za vyplnění a Váš čas předem děkuji.

Michal Kulovaný

Otázky:

1) Znáte podobu schengenského prostoru?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Neví

2) Myslíte si, že ochrana vnějších hranic EU je dostatečná?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

3) Znáte činnost evropské agentury Frontex?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

- 4) **Měly by se vnitřní státy EU více podílet na ochraně vnějších hranic schengenského prostoru?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 5) **Jakým způsobem?**
- a) Více fyzicky (posílení policisty, bezpečnostními odborníky, technikou)
 - b) Více finančně
 - c) Nevím
- 6) **Měla by se na ochraně hranic podílet armáda? (NATO, jednotlivé armády států EU)**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 7) **Domníváte se, že informace o ochraně hranic EU jsou dostačující?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 8) **Zapojili by jste se dobrovolně do státem zřízených občanských záloh na ochranu hranic?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 9) **Měli by se do ochrany hranic EU zapojit i soukromé bezpečnostní společnosti?**
- a) Ano
 - b) Ne
 - c) Nevím
- 10) **Kolik je vám let?**
- a) 18–25 let
 - b) 26–35 let
 - c) 36–65 let
 - d) více než 66

11) Vaše pohlaví?

- a) Žena
- b) Muž

12) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) ZŠ
- b) SŠ
- c) VOŠ (DiS.)
- d) VŠ (Bc.)
- e) VŠ (Mgr., JUDr., Ing., ...)

Velice děkuji za spolupráci.

Kulovaný Michal

Příloha B – Východní pozemní hranice států EU a jejich délka

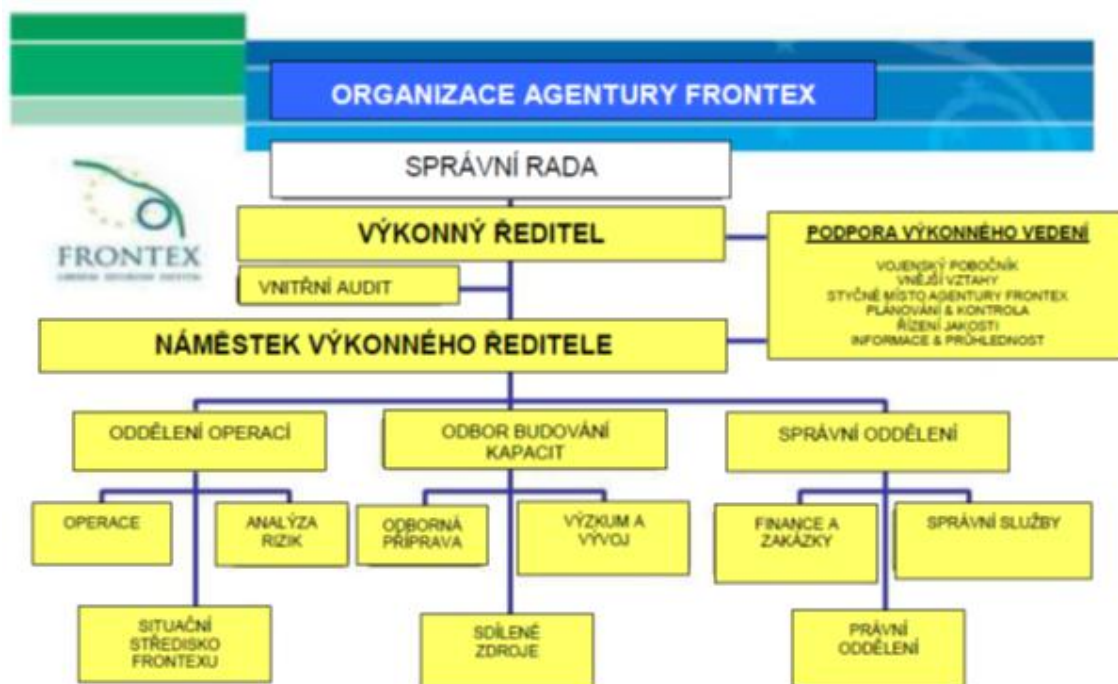
Stát EU	Sousedící stát	Délka hranice (v km)
Finsko	Ruská federace	1 340
Estonsko	Ruská federace	455
Lotyšsko	Ruská federace	276
Lotyšsko	Bělorusko	161
Litva	Bělorusko	651
Litva	Ruská federace (Kaliningrad)	272
Polsko	Ruská federace (Kaliningrad)	232
Polsko	Bělorusko	418
Polsko	Ukrajina	535
Slovensko	Ukrajina	98
Maďarsko	Ukrajina	136
Rumunsko	Ukrajina	649
Rumunsko	Moldavsko	681
Bulharsko	Turecko	259
Řecko	Turecko	215
Řecko	Albánie	282
Řecko	Bývalá Jugoslávská republika Makedonie	246
Bulharsko	Bývalá Jugoslávská republika Makedonie	165
Bulharsko	Srbsko	341
Rumunsko	Srbsko	546
Celkem		7 958

Zdroj¹³³

¹³³ Autor práce, 2016 (vlastní grafické zpracování na základě zdroje EUROPEAN UNION COMMITTEE).

EUROPEAN UNION COMMITTEE. *FRONTEx: the EU external borders agency* [online]. 5.3.2008 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.publications.parliament.uk/pa/ld200708/ldselect/ldcom/60/60.pdf>

Příloha C – Organizační struktura agentury FRONTEX

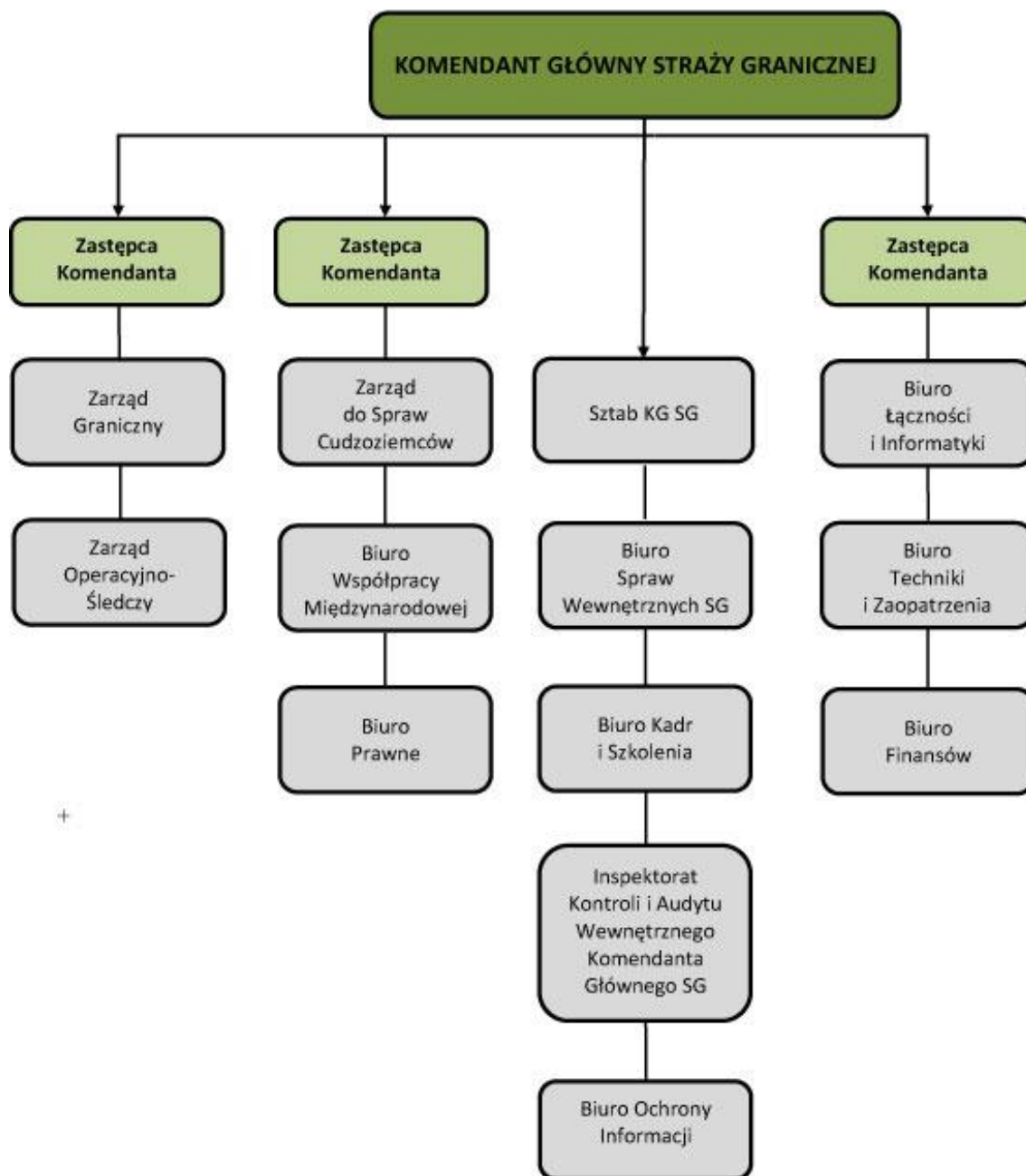

Zdroj:¹³⁴

¹³⁴ FRONTEX. *Souhrnná zpráva za rok 2008* [online]. [cit. 2015-12-30]. Dostupné z: http://frontex.europa.eu/assets/About_Frontex/Governance_documents/Annual_report/2008/cs_final.pdf

Příloha D – Organizační struktura pohraniční stráže Polska

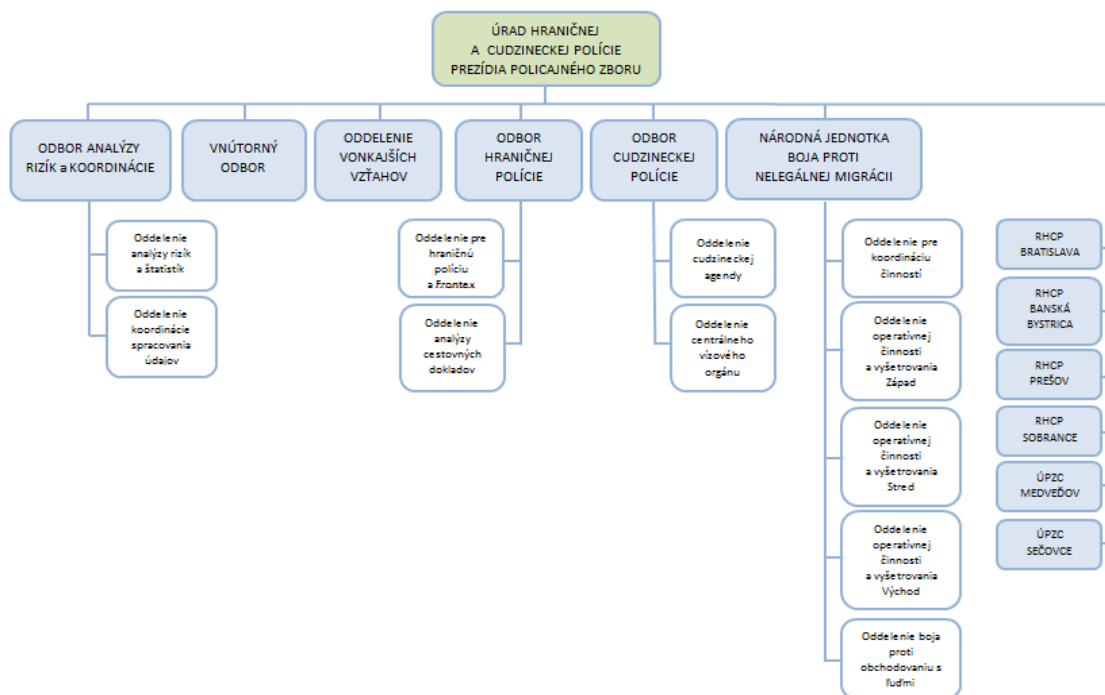
STRUKTURA KOMENDY GŁÓWNEJ STRAŻY GRANICZNEJ

Zdroj¹³⁵

¹³⁵ STRAŻ GRANICZNA. Komendant Główny Straży Granicznej [online]. [cit. 2016-01-02]. Dostępne z: <http://www.strazgraniczna.pl/>

Příloha E – Organizační struktura ÚHCP

Zdroj¹³⁶

¹³⁶ MINISTERSTVO VNÚTRA SR. *Úrad hraničnej a cudzineckej polície P PZ* [online]. [cit. 2016-01-05]. Dostupné z: <http://www.minv.sk/?uhcp>

Příloha F – Komparace polské SG a slovenské ÚHCP

	Polská SG	Slovenská ÚHCP
Legislativní úprava	<i>NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006</i> Schengenský hraniční kodex ¹³⁷ Dz.U.05.226.1944 z póź. zmian. Dz.U.06.144.1043 z póź. zmian. Dz.U.03.153.1502 z póź. zmian Dz.U.06.100.696 z póź. zmian Dz.U.06.234.1694 ¹³⁸	<i>NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006</i> Schengenský hraniční kodex z. č. 48/2002 Z. z. z. č. 477/2003 Z. z. z. č. 480/2002 Z. z. z. č. 381/1997 Z. z. z. č. 171/1993 Z. z.
Začlenění v organizační struktuře bezpečnostní komunity jednotlivých států	Ministerstvo vnitra PR Samostatný sbor	Ministerstvo vnitra SR Součást Policejního sboru
Počet příslušníků pohraniční stráže	16 000	1 077
Délka vnější hranice EU¹³⁹	1163 km	97,8 km
Počet hraničních přechodů¹⁴⁰	30	5
Speciální útvary	Speciální jednotka SG „Feniks“	Zásahová jednotka ÚHCP
Dobrovolnické útvary	Ne	Dobrovolný strážci poriadku

Zdroj¹⁴¹

¹³⁷ EUR-LEX. *NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 562/2006 ze dne 15. března 2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)* [online] 13.4.2006 [cit. 2015-10-18]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:105:0001:0032:EN:PDF>

¹³⁸ LEXLEGE. *Ustawa o Straży Granicznej* [online] [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.arslege.pl/ustawa-o-strazy-granicznej/k182/>

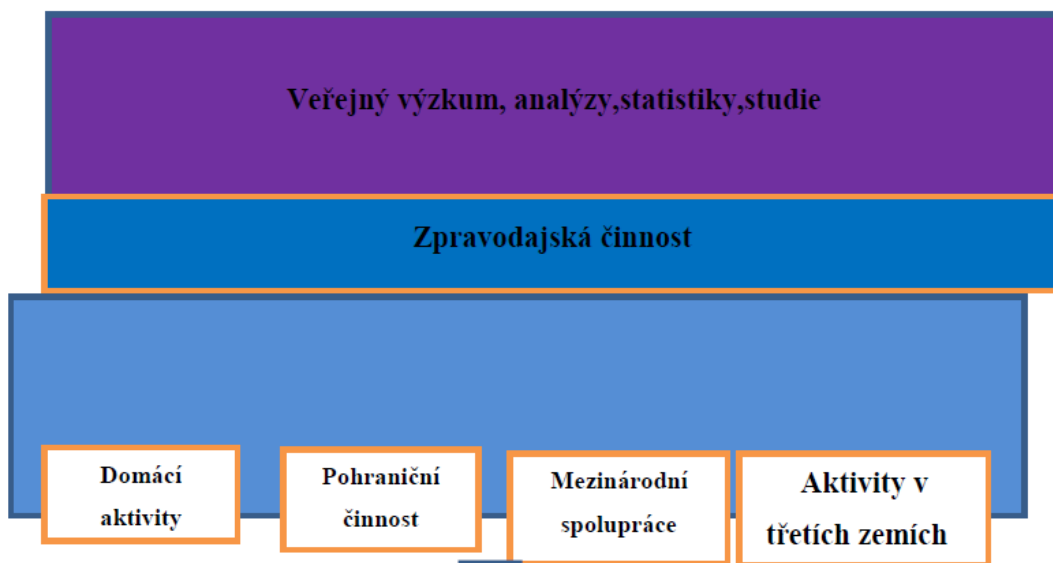
¹³⁹ S nečlenskými státy EU

¹⁴⁰ Taktéž

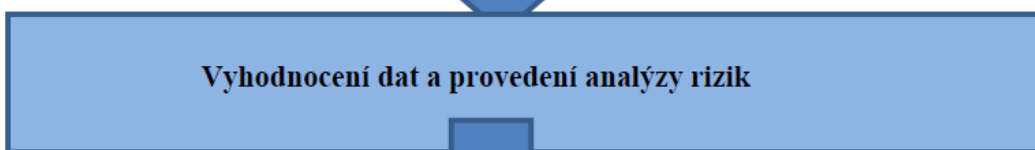
¹⁴¹ Autor práce, 2016 (vlastní zpracování).

Příloha G – Schematické znázornění CIRAM

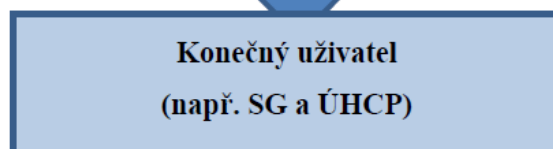
Vstupy:

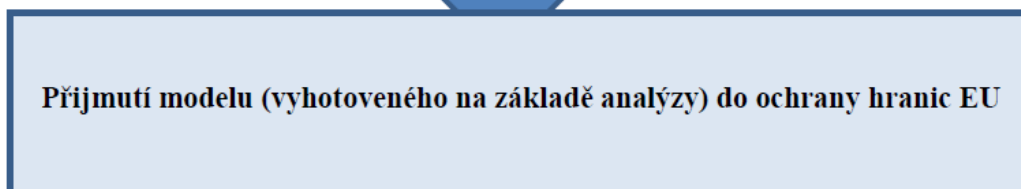
Proces:

Přijmutí rozhodnutí:

Vytvoření opatření:

Zdroj¹⁴²

¹⁴² Autor práce, 2016 (vlastní zpracování).

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Michal Kulovaný

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Ochrana hranic EU – historie a současnost

Rok: 2016

Počet stran textu: 65

Celkový počet stran příloh: 9

Počet titulů českých použitých zdrojů: 8

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 50

Vedoucí práce: PaedDr. Ing. Jan Zelinka